

LETO XXX / ŠTEVILKA 9, SEPTEMBER 1998 / POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 2380 SLOVENJ GRADEC / CENA 230 TOLARJEV

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

HUBERT DOLINŠEK, dipl. inž. gozdarstva

GOZDARSTVO IN ŽAGARSTVO - PARTNERSTVO NA GLOBALNEM TRGU

V Celovcu je bil v okviru lesnega sejma 28. mednarodni gozdarsko lesarski simpozij na temo: gozdarstvo in žagarstvo - iskanje poti za boljše partnerstvo na svetovnih trgih. Vedno aktualno temo „kako dosegati boljše rezultate z boljšim sodelovanjem med gozdarstvom in žagarstvom“ je v uvodnih referatih obravnavalo več referentov iz Avstrije in Nemčije.

Za tem pa so v razpravi svoje polemične prispevke dodali še predstavniki gozdarstva in žagarstva.

Stanje na tem področju gospodarstva je bilo opisano kot kritično vendar ne brezizhodno. „Žagarji so prepričani, da so cene hlodovine visoke.

Na Koroškem žagarje pesti še dodatna težava zaradi nekontinuiranih dobav iz privatnih gozdov.

Referenti so posebej ostro nastopili proti navzkrižnemu prevažanju hlodovine. Prepričani so, da bi lahko pri transportnih stroških prihranili do 100 mio šilingov letno.

Dr. ERLACHER - predstavnik največje žagarske firme v Avstriji je ugotovil, da bi fiksne cene hlodovine zagotovile stabilnost na tem področju.

Pri malih gozdnih posestnikih bi s tem zagotovili bolj kontinuirane dobave. Firma Schneighofer, ki letno razžaga preko 2,5 mio m v prihodnjem obdobju ne bo več investirala v Avstriji. Investirali bodo v vzhodnih deželah, kjer je les in delovna sila cenejša.

Dr. RAMSKÖGLER je bil mnenja, da mora gozdarstvo iskati poti za racionalizacijo ter specializacijo.

Navedel je primerjavo s Švedsko, kjer so 1996 leta znašali vsi stroški dela v gozdu 284 Ats/m, v Avstriji pa 665 Ats/m.

Prilagajanje trgu in zahtevam kupcev je nujno. Dobave morajo biti zanesljive in kontinuirane.

Na simpoziju je prevladalo stališče, da mora avstrijsko gospodarstvo zagotoviti take pravne in davčne pogoje, da bo gozdarstvo tudi v bodoče rentabilno gospodarilo. Spreminjanje gozda v narodne parke ni prava pot.

Pomembno je tako sodelovanje gozdarstva in žagarstva, ki omogoča zaslužek obema.

Ugotovili so še, da niso visoke cene hlodovine tiste, ki povzročajo težave lesni industriji.

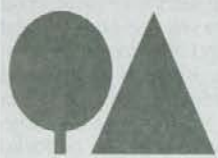
Avstrija izvozi 70 % žaganega lesa v Italijo. Tako so od januarja do aprila izvozili 788.000 m v Italijo od skupnega izvoza 1,1 mio m.

Avstrija uvaža 4 mio m okroglega lesa, predvsem iz Češke in Nemčije. Zanimiva so bila stališča žagarjev, ki zahtevajo znižanje cene hlodovine od sedanjih 1.100 Ats/ m na 800 Ats/ m, kolikor stane hlodovina skandinavske žagarje.

Pa tudi stroške razreza bi žagarji morali znižati na 200 - 250 Ats/ m.

Vodja gozdarstva pri ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo g. Gerhard MANNBERGER je pozval gozdarje in lesarje k medsebojnemu zaupanju in medsebojni podpori tudi v težkih časih.

URESNIČEVANJE PRAVIC IN OBVEZNOSTI LASTNIKOV GOZDOV NA OBMOČJU REVIRJA SELE (KE SLOVENJ GRADEC)

PETER CESAR, ing. gozd. Zavod za gozdove Slovenije, območna enota Slovenj Gradec

nadaljevanje iz 8. številke

3. ZAKONSKE PRAVICE IN OBVEZNOSTI LASTNIKOV GOZDOV TER URESNIČEVANJE LE TEH V GOZDNEM REVIRJU SELE

Po zakonu o gozdovih je lastnik gozda v celoti odgovoren za gospodarjenje s svojim gozdom. Država mu pri tem zagotavlja potrebno strokovno in v nekaterih primerih tudi materialno pomoč.

3.1 PRAVICE LASTNIKOV GOZDOV

Gozdovi so obnovljivo naravno bogastvo, ki morajo ob smotrni rabi in gospodarjenju trajno opravljati svojo večnamensko vlogo ter tako zadovoljevati širše družbene interese in tudi interese lastnika. Usklajeno mora biti razmerje med zasebnimi in javnimi interesi nad gozdovi. Lastnik gozda ima pravico sodelovati v postopku sprejemanja gozdnogospodarskih, lovskogojitvenih načrtov in pri pripravi gozdnogojitvenih načrtov. Njegove potrebe in zahteve je treba ob upoštevanju ekosistemskih in zakonskih omejitev upoštevati v največji meri. V primeru, da je uživanje lastnine omejeno zaradi razglasitve gozda za varovalni ali gozd s posebnim namenom, ima lastnik pravico, da zahteva odškodnino ali uveljavlja davčne olajšave. Kdor gozd razvrsti ali poškoduje, je dolžan, da plača lastniku gozda odškodnino v skladu s predpisi o varstvu okolja. Zavod spremlja obseg in stopnjo razvrstitve in poškodovanosti gozdov ter o tem obvešča pristojna ministrstva, ki odredijo ukrepe za odpravo vzrokov razvrstitve oziroma poškodovanosti gozdov.

Stanje v revirju Sele

V revirju je le malo gozdov s poudarjenimi funkcijami, tako da omejitve pri načinu gospodarjenja ne prizadenejo lastnikov gozdov. Nekaj takih gozdov je v neposredni bližini mesta, kjer so poudarjene zlasti okoljske in socialne funkcije. V strmih pobočjih Plešivške kope so gozdovi s posebnim namenom oz. varovalni gozdovi, kjer je močno poudarjena protierozijska funkcija gozda. To so negospodarski gozdovi, za katere lastnik ne uveljavlja davčnih oprostitvev in davčnih olajšav, ki jih omogoča zakon.

3.1.1 Sodelovanje pri upravljanju javne gozdarske službe

Zavod za gozdove Slovenije je organiziran na ravni Republike Slovenije, nadalje pa se organizacija deli še na območne in krajevne enote. Organi zavoda so svet zavoda kot najvišji organ zavoda, direktor zavoda in strokovni svet zavoda. Svet zavoda sestavljajo predstavniki svetov območnih enot, ustanovitelja, izobraževalnih in raziskovalnih organizacij s področja gozdarstva in lastnikov gozdov. Organi območnih enot so svet območne enote, vodja območne enote in strokovni svet območne enote. Po tretjino članov sveta območne enote sestavljajo predstavniki: lastnikov gozdov, lovstva, kmetijstva, varstva narave in varstva narave ter kulturne dediščine, ustanovitelja in lokalnih skupnosti z gozdnogospodarskega območja.

3.1.2 Sodelovanje pri sprejemanju gozdnogospodarskih in pri pripravi gozdnogojitvenih načrtov

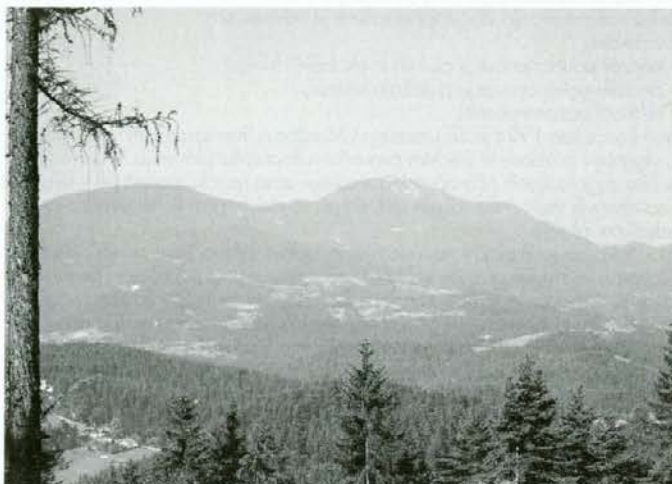
V interesu države in njene gozdarske politike je, da zagotovi sonaravno gospodarjenje z gozdovi ter uresničevanje večnamenske vloge gozdov. Zaradi tega so na osnovi Programa razvoja gozdov Slovenije izdelani načrti za gospodarjenje z gozdovi na različnih ravneh. Tako poznamo:

- gozdnogospodarski načrt območja,
- lovskogojitveni načrt območja,
- gozdnogospodarski načrt gospodarskih enot,
- gozdnogojitveni načrt.

Z načrti za gospodarjenje z gozdovi se določijo pogoji za:

- koriščenje tistih funkcij gozdov, kar je dovoljeno tudi širši javnosti oziroma nelastnikom (nabiranje drugih gozdnih proizvodov, čebelarjenje, lov, gibanje po gozdovih, rekreacija v gozdu,
- poseganje v gozdove in gozdni prostor,
- potreben obseg gojenja in varstva gozdov, najvišjo možno stopnjo izkoriščanja (pravice lastnika gozda do lesa po količini in strukturi),
- gospodarjenje z živalskim svetom.

Pri pripravi in sprejemanju načrtov v določenih fazah sodelujejo tudi lastniki gozdov oziroma njihovi predstavniki. Pri sprejemanju gozdnogospodarskih in lovskogojitvenih načrtov območij imajo lastniki gozdov in zainteresirana javnost možnost, da se vključijo v zaključni del načrtovanja, (javno razgrnitev načrta), to je v postopek sprejemanja. Pri gozdnogojitvenem načrtovanju kot izvedbenem delu gozdnogospodarskega načrta enote se neposredno in konkretno srečata in uveljavljata javni in zasebni interes. Naloga strokovnega delavca javne gozdarske službe je, da kot načrtovalec in usmerjevalec razvo-

Sele z Uršljo goro

foto: Peter Cesar

ja gozdov skupno z lastnikom gozda uskladi interese širše družbe z interesi lastnika ter zagotavlja mnogonamensko vlogo gozdov.

3.1.3 Izvajanje del v gozdovih

Na podlagi gozdnogojitvenega načrta izda zavod lastniku gozda, po predhodnem svetovanju in skupni izbiri drevja za možni posek, odločbo v upravnem postopku. Z odločbo se določijo:

- potrebna gojitvena dela za obnovo gozdov in nego mladja do vključno nege letvenjaka,
- potrebna varstvena dela,
- usmeritve in roki za izvedbo in ponovitev posameznih gojitvenih in varstvenih del,
- količina in struktura dreves za največji možni posek,
- usmeritve in pogoji za sečnjo in spravilo lesa,
- usmeritve in pogoji za pridobivanje smole in okrasnih dreves,
- obdobje, za katero je odločba izdana (ZOG 17. člen, 1. odstavek).

Dela v svojem gozdu opravlja lastnik gozda, pri tem pa mu lahko pomagajo njegovi zakoniti dediči ter njihovi zakonci in druge fizične osebe v obliki medosedske pomoči (ZOG 19. člen, 1. odstavek). Dela v gozdu lahko opravljajo tudi za ta dela usposobljene fizične ali pravne osebe, ki izpolnjujejo predpisane pogoje (ZOG 19. člen, 2. odstavek). Minister, pristojen za gozdarstvo, predpiše minimalne pogoje, ki jih morajo izvajalci za opravljanje del v gozdovih izpolnjevati (ZOG 19. člen, 3. odstavek).

Stanje v revirju Sele

Gozdni posestniki v veliki večini sami opravijo vsa dela v svojem gozdu. To so predvsem večji kmetje, ki se ukvarjajo izključno s kmetijstvom in gozdarstvom. Najeto delovno silo uporabljajo manjši posestniki, ki ne sekajo vsako leto, nima potrebnih opreme, niti niso primerno usposobljeni za delo v gozdu. Prav tako delajo najete gozdarske skupine v cerkvenih gozdovih in pri ostarelih posestnikih. Nekatere gozdarske skupine opravljajo ta dela poklicno, nekaterim pa predstavlja to le vir dodatnega zaslužka ob redni zaposlitvi. V določenih primerih prihaja tudi do medosedske pomoči, ko se plačilo za opravljeno delo poravnava v enaki ali drugi obliki dela na sosedovi kmetiji.

3.1.4 Subvencije za opravljena gojitvena in varstvena dela

Razlog za financiranje ali sofinanciranje nekaterih dejavnosti v gozdu oziroma gozdarstvu so:

- javni interes za ohranitev in razvoj gozdov,
- nelesne materialne koristi gozda, ki jih uživamo vsi ljudje,
- interes države, da iz gospodarsko-političnih razlogov pomaga določenim skupinam lastnikov gozdov (Winkler 1997).

Stanje v revirju Sele

Za vsa gojitvena in varstvena dela, ki jih je treba opraviti v gozdu mora strokovni delavec zavoda izdati pisno odločbo v skladu z upravnim postopkom. V tej odločbi je določena vrsta in obseg potrebnih del, dela so prostorsko loci-

nadaljevanje na strani 4

rana, podane so smernice za izvedbo del ter roki za dokončanje. Ob dokončanju del mora strokovni delavec zavoda v skladu z odredbo o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove iz sredstev proračuna Republike Slovenije prevzeti in obračunati opravljena dela.

Financirajo ali sofinancirajo se le dela, ki so vključena v program vlaganj v gozdove, ki ga za tekoče leto pripravi Zavod za gozdove Republike Slovenije (Odredba o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove iz sredstev proračuna Republike Slovenije, 2. člen).

Delež sofinanciranja vlaganj v gozdove je odvisen od:

- vrste del,
- stopnje poudarjenosti socialnih in ekoloških funkcij,
- družbenoekonomskega položaja lastnika,
- velikosti gozdne posesti.

Proti koncu leta 1994 je bila sprejeta Odredba o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove iz sredstev proračuna Republike Slovenije. V tem času še ni bilo zagotovljenih proračunskih sredstev, zato gozdni posestniki v tem letu niso opravili vseh predvidenih del, če pa so dela opravili, so izredno dolgo čakali na plačilo.

Prav tako se je s plačili za opravljena dela zatikalo še v naslednjih letih. Ščasnoma so lastniki gozdov spoznali, da se star sistem popolnega financiranja ne bo več ponovil, zato so postopoma pričeli opravljati predvidena gojitvena dela. Za ponovno oživljanje dinamike opravljenih del v gozdovih je potrebno veliko prepričevanja ter osveščanja lastnikov gozdov. Potrebno je pričeti s primerno organiziranimi gojitvenimi tečaji, kjer bodo lastniki gozdov lahko spoznali pomen gojitvenih in varstvenih del v gozdu ter samo tehniko dela. Poleg naštetih dejavnikov mora država zagotoviti dovolj sredstev za financiranje in sofinanciranje vlaganj v gozdove ter sprotno plačevanje subvencij in ne več z nekajmesečno zamudo, kot se to dogaja sedaj.

Preglednica 6: Vrednost opravljenih gojitvenih in varstvenih del ter delež sofinanciranja v revirju Sele (v SIT)

leto	1994	1995	1996	1997
vrednost oprav. del	241.819,00	414.307,00	1.82.527,00	1.695.681,00
vrednost sofinanciranja	72.559,00	124.366,00	486.157,00	386.267,00
delež sofinanciranja v %	30	30	44	23

Vir: Evidenca krajevne enote Slovenj Gradec

Iz preglednice 6 je razvidno, da obseg opravljenih gojitvenih in varstvenih del v gozdovih postopoma narašča. Za vsa opravljena dela so gozdni posestniki dobili povrnjen del vloženih lastnih sredstev. V letih 1994 in 1995 je delež sofinanciranja povprečno 30%. V letu 1996 je delež sofinanciranja nekaj višji, kar gre pripisati ureditvi kultur po snegolomu, kjer je tudi delež sofinanciranja višji. V letu 1997 pa je stopnja sofinanciranja 23%, ker je veliko del opravljenih v cerkvenih gozdovih, kjer zaradi posesti nad 100 ha lastnik ni upravičen do državnih subvencij. K deležu sofinanciranja je treba pristeti še sadike, ki jih lastniki gozdov brezplačno dobijo pri zavodu za gozdove.

3.1.5 Davčne oprostitve in davčne olajšave

Program razvoja gozdov Slovenije (PRGS) določa in daje usmeritve za smotno davčno politiko v gozdarstvu, kar neposredno vpliva na položaj oziroma kvaliteto življenja na podeželju. Pravilna davčna politika v gozdarstvu je še zlasti pomembna v hribovitih delih države, kjer so prebivalci veliko bolj odvisni od dohodka iz gozda kot iz kmetijske dejavnosti. Ker imajo gozdovi poleg gospodarske tudi socialno in ekološko vlogo, davčna politika ne sme obravnavati gozda zgolj kot ekonomski objekt za zadovoljevanje potreb posameznika temveč veliko širše. Davčne oprostitve in davčne olajšave na področju gozdarstva podrobneje ureja Zakon o dohodnini (Uradni list RS št. 71/93). Zakon o dohodnini med drugim določa: Zavezanec so trajno oproščeni plačila davka od katastrskega dohodka od vrbov in ostalih zaščitnih nasadov ter od varovalnih gozdov; od zemljišč v obmejnem pasu in pod visokonapetostnimi daljnovodi, če je izkoriščanje takih zemljišč onemogočeno ali omejeno. Navedene oprostitve uveljavlja zavezanec z vlogo in dokazili, ki jih vloži v 30 dneh po nastanku pogojev za oprostitve pri izpostavi, ki je pristojna za odmero davka, razen za varovalne gozdove. Podatke o površinah varovalnih gozdov sporoči izpostavi Zavod za gozdove Slovenije. Prenehanje razlogov za navedene oprostitve mora davčni zavezanec oziroma Zavod za gozdove Slovenije sporočiti izpostavi, ki je pristojna za odmero davka (Zakon o dohodnini, 30. člen). Davka iz kmetijstva so začasno oproščeni (tudi) dohodki od kmetijskih zemljišč, ki se pogozdijo skladno s programi kmetijstva in gozdarstva v Republiki Sloveniji (Zakon o dohodnini, 31. člen) in pod pogojem da je bilo delo opravljeno strokovno. Oprostitve plačila davka velja za obdobje 20 let in jo uveljavlja zavezanec z vlogo na izpostavo, ki je pristojna za odmero davka, do konca leta v katerem so nastali pogoji za oprostitve. Zavezancem se začasno zmanjša katastrski dohodek kot osnova za odmero davka zaradi škode oziroma zmanjšane donosa zaradi naravnih nesreč, rastlinskih bolezni in škodljivcev ali drugih izrednih dogodkov, ki

jih zavezanec ni mogel preprečiti. Škodo oziroma zmanjšan donos na gozdnih zemljiščih ugotavlja Zavod za gozdove Slovenije. Za škode v gozdovih je lastnik oproščen plačila davka v višini deleža zmanjšane dohodka od katastrskega dohodka. Olajšava oziroma oprostitve velja za obdobje 6 let (Zakon o dohodnini, 33. člen). Velikost zmanjšane donosa, pri katerem je lastnik upravičen do odškodnine, je nad 20% katastrskega dohodka od dane katastrske kulture, v našem primeru od gozdne posesti. Zavezanec lahko uveljavlja pravico do olajšave za nastalo škodo s posebno vlogo na izpostavo, ki je pristojna za odmero davka, v 15 dneh po nastanku škode. Škodo na gozdnih zemljiščih oceni cenilna komisija, ki jo imenuje Zavod za gozdove Slovenije po metodologiji, določeni v posebni odredbi. Zavezanec lahko uveljavlja znižanje katastrskega dohodka za dobo štirih let zaradi vloženih lastnih sredstev v preureditev prostorov v turistične namene, v graditev in adaptacijo gospodarskih poslopij, v nabavo kmetijske in gozdarske mehanizacije in naprav ter zaradi vlaganja v gozdove, razen pogozdovanja. Oprostitve velja vsako leto za višino 25% vloženih lastnih sredstev.

3.2 OBVEZNOSTI LASTNIKOV GOZDOV

Gozdni posestniki imajo pri gospodarjenju z gozdovi z zakonom predpisane obveznosti, ki jih morajo izvajati ali pa zagotoviti njihovo izvedbo. Za vsak ukrep v gozdu mora pristojna gozdarska služba izdati lastniku odločbo v upravnem postopku, s katero predpiše lastniku gozda, kaj mora in kaj lahko stori v svojem gozdu, da se zagotovi njegova sonaravnost in mnogonamenskost.

3.2.1 Prijava letnega poseka

Za statistične namene mora lastnik gozda do 31. januarja na posebnem obrazcu sporočiti podatke o poseku gozdnega drevja, ki je bil opravljen v njegovem gozdu v preteklem koledarskem letu. Vsebinsko obrazca in naslovnika sporočanja predpiše Zavod za statistiko Republike Slovenije v soglasju z ministrom, pristojnim za gozdarstvo.

3.2.2 Strokovna izbira drevja za posek

Izbira dreves za možni posek je gojitveno - negovalno opravilo, s katerim se v skladu s stanjem gozdnega ekosistema, cilji in z intenzivnostjo gospodarjenja ter s potrebami lastnika gozda določijo posamezna drevesa ali skupine dreves za posek (ZOG 3. člen, 8.). Osnova za izbiro drevja za možni posek so gozdnogojitveni načrti. Izbiro drevja za možni posek opravljajo le pooblašeni delavci Zavoda za gozdove Slovenije v sodelovanju z lastniki gozdov. Označevanje drevja za možni posek določa pravilnik o izvajanju sečnje, ravnanju s sečnimi ostanki, pravilu in zlaganju gozdnih lesnih sortimentov (ZOG 1. člen, prvi in drugi odstavek). Zaradi zagotavljanja poseka samo tistih dreves, ki so bila izbrana, mora predstavnik Zavoda za gozdove Slovenije drevje za možni posek označiti. Izbrano drevje za možni posek nad 10 cm prsnega premera se vidno označi v prsni višini z barvo in na koreninskem vratu z žigom in barvo tako, da ostane oznaka vidna tudi po poseku drevesa.

Stanje v revirju Sele

Označevanje drevja za posek je prav gotovo najbolj pogosto opravilo, za katero lastniki gozdov iščejo strokovno pomoč zavoda. V letu 1995 je bilo izdanih 92 odločb o odobritvi poseka izbranih dreves »A«, v letu 1996 nekaj manj (73), kar je razumljivo, saj so imeli nekateri posestniki dovolj dela z odpravo posledic snegoloma, hkrati pa je bilo to tudi zadnje leto v ureditvenem obdobju. V letu 1997 je bilo izdanih 110 odločb. Z izdajo odločbe je lastnik gozda seznanjen s pogoji, ki jih mora upoštevati pri sečnji drevja in pravilu lesa, o urejenosti sečišča po sečnji ter ravnanju s sečnimi ostanki.

Preglednica 7: Količinski pregled odobrenih sečenj v revirju Sele

odkazilo	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
iglavci (m³)	7356	8160	7528	8107	10019	8016	6576	8792	7193	5496	6200
listavci (m³)	785	817	696	686	1082	431	491	804	658	384	850
skupaj (m³)	8141	8977	8224	8793	11101	8447	7067	9596	7851	5880	7050

Vir: Evidenca krajevne enote Slovenj Gradec

Preglednica 7 nam kaže dinamiko sečenj po letih, ločeno za iglavce in listavce. V tej masi so upoštevane tudi posamezne minimalne sečnje brez odobritve, vendar ločenih podatkov zaradi reorganizacije gozdarstva in zanemarljivih količin ni mogoče zbrati in analizirati. Analiza sovpada z ureditvenim obdobjem 1987 - 1996 in prvim letom novega ureditvenega obdobja. Lastniki imajo vseskozi velike potrebe po sečnjah, kar se odraža v stanju za celotno obdobje, kjer nihanja niso preveč izrazita z izjemo leta 1991 in 1996. Močno izstopa leto 1991, kar lahko povežemo z dogajanjem v gozdarstvu v tem obdobju. Trg se je sprostil, monopol nad prodajo lesa je bil odpravljen, gozdni posestniki so pospešeno izkoriščali gozdove. Leta 1994 je ponovno zabeležen porast sečenj, kar gre pripisati vračanju nacionaliziranih gozdov in večjim sečnjam v teh gozdovih. Najnižja sečnja je bila v letu 1996, torej na koncu ureditvenega obdobja, kar kaže, da so lastniki v večini sekali le še ostanki 10-letnega etata. Leto 1997 je prvo leto novega ureditvenega obdobja, določeni so novi 10-letni etati, potrebe lastnikov so še vedno velike, zato v tem letu ponovno beležimo porast sečenj.

3.2.3. Obveznosti glede gojenja in varstva gozdov

Lastnik gozda je dolžan opraviti dela, ki so predpisana z odločbo v svojem gozdu. Za neizvrševanje ali opravljanje v nasprotju z odločbo predpisanih potrebnih gojitvenih in varstvenih del je kazensko odgovoren. Zavod lastniku gozda z odločbo v upravnem postopku določi sanitarne sečnje in preventivna varstvena dela ter rok, do kdaj jih mora opraviti. Pritožba zoper to odločbo ne zadrži njene izvršitve. Lastnik gozda lahko sanitarne sečnje (lubadar, vetrolom, snegolom) in preventivna varstvena dela opravi tudi brez odločbe iz prejšnjega odstavka, mora pa o tem predhodno pisno obvestiti Zavod za gozdove (ZOG 29. člen, prvi in drugi odstavek).

Stanje v revirju Sele

Da bi dosegli normalno dinamiko gozdnogojitvenih in varstvenih del, bi bilo potrebno v revirju letno opraviti naslednja dela (Vir: Gozdnogospodarski načrt gospodarske enote Podgorje - Plešivec 1987 - 1996):

- obnova gozdov: 2,5 ha površin,
- nega gozdov: 30 ha površin,
- varstvo gozdov: 20 do 30 dneh.

Spremembe v gozdarski zakonodaji so vplivale na izvajanje gojitvenih del v revirju Sele, v obdobju 1987 do danes. Do leta 1992 je bila realizacija del izredno visoka, kar gre pripisati načinu financiranja in izvedbi gojitvenih del. V tem obdobju so se vsa dela v gozdovih financirala iz naslova biološke amortizacije, dela so proti plačilu opravili gozdni posestniki sami ali pa je bil to dolžan opraviti takratni obrat za kooperacijo v okviru gozdnih gospodarstev. Po letu 1991 je nastopila velika anarhija na trgu gozdnih lesnih sortimentov. Odpravljen je bil monopol nad odkupom lesa, prenehala se je zbiranje sredstev za biološko reprodukcijo, usahnil je vir sredstev za gozdnobiološko reprodukcijo ter gradnja in vzdrževanje gozdnih cest in vlak, gozdna gospodarstva niso bila sposobna opravljati dela, za katera ni bilo zagotovljenih sredstev, lastniki so v veliki večini videli le takojšnjo korist pri prodaji lesa. Gozdnega reda v gozdovih niso opravljal kot bi bilo treba, lastniki gozdov niso dobili več plačila za opravljena gojitvena dela, zato le teh, z redkimi izjemami, tudi niso opravljal.

Preglednica 8: Evidenca gojitvenih del v revirju Sele za obdobje 1987 do 1997

vrsta del	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
obnova (ha)	4,90	4,15	3,10	4,90	0,35	1,00	0,60	1,18	3,73	3,95	2,40
negi (ha)	0,55	32,45	41,60	39,46	47,75	13,25	-	3,20	3,75	13,75	28,25

Vir: Evidenca krajevne enote Slovenj Gradec

Leta 1993, po sprejetju Zakona o gozdovih, so se razmere pričele normalizirati. Zakon je med drugim opredelil izvajanje gojitvenih del v gozdovih in pogoje, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci del. Opredeljene so bile stimulacije gozdnim posestnikom s strani države. V prvih letih po sprejetju zakona je bil eden izmed pomembnih vzrokov za mali obseg opravljenih gojitvenih del tudi neredno plačilo subvencij s strani države, saj so posestniki na ta sredstva čakali tudi nekaj mesecev. Danes se obseg gojitvenih del veča, saj so nekateri lastniki gozdov spoznali in še spoznavajo, da delajo v svojem gozdu, za svoj gozd in za dobro sebe in svojih potomcev, državna pomoč pa prihaja enkrat nekoliko bolj redno, drugič spet z zamudo nekaj mesecev.

3.2.4 Obnova pogorišč in sanacija poškodovanih gozdov

Lastnik gozda mora obnoviti gozd, ki je bil opustošen ali v nasprotju s predpisi posekan na golo.

Rok za obnovo gozda določi zavod z odločbo v upravnem postopku (ZOG 23. člen, prvi odstavek).

Zavod v sodelovanju z lastnikom gozda zagotovi obnovo gozda na pogoriščih in v gozdovih poškodovanih v naravnih ujmah. Povzročitelj požara je odškodninsko odgovoren lastniku gozda za povzročeno škodo in izgubljeni dobiček, Republiki Sloveniji pa za stroške obnove gozda (ZOG 23. člen, drugi odstavek). Ob sanaciji v zasebnih gozdovih, ko povzročitelj škode v gozdu ni znan (naravne ujme), pripadajo lastniku sadike ter 20, 30 ali 40% stroškov sajenja, odvisno od poudarjenosti funkcij gozda.

3.2.5 Začasno spravilo, prevoz ali zložitev gozdnih lesnih sortimentov na tujem zemljišču

- Če spravila, prevoza ali zložitve gozdnih lesnih sortimentov ni mogoče opraviti drugače ali bi bil drugačen način nesorazmerno dražji, mora lastnik oziroma uporabnik:
- gozda dovoliti začasno spravilo, začasen prevoz ali začasno zložitev tujih gozdnih lesnih sortimentov v svojem gozdu,
- kmetijskega zemljišča dovoliti v nerastni dobi začasen prevoz ali začasno zložitev tujih gozdnih lesnih sortimentov na svojem zemljišču (ZOG 26. člen, 1. odstavek).

Če uresničevanje pravic iz prejšnjega odstavka ni mogoče doseči sporazumno, izda zavod na zahtevo stranke o tem odločbo v upravnem postopku. V odločbi se v skladu s predpisi o razlastitvi določi tudi višina odškodnine za začasno uporabljen zemljišču. Zoper del odločbe, s katerim se odloči o pravicah iz prejšnjega odstavka, je možna pritožba na ministrstvo, pristojno za gozdarstvo. Pritožba zoper ta del odločbe ne zadrži izvršitve. Zoper del od-

ločbe, s katerim se odloči o višini odškodnine, ni možna pritožba v upravnem postopku, pač pa lahko vsaka stranka v nadaljnjih 30 dneh zahteva, da o tem odloči sodišče v nepravdnem postopku (ZOG 26. člen, 2. odstavek).

Stanje v revirju Sele

Pri spravilu lesa iz gozda, prevozu ali zložitvi gozdnih lesnih sortimentov ni prihajalo do nesoglasij med gozdnimi posestniki in lastniki kmetijskih zemljišč. Sistem cest in vlak je tako grajen, da lahko lastniki gozdov veliko večino gozdnih lesnih proizvodov spravijo iz gozda po lastnem zemljišču. Pri tem je pomembna velikost gozdne posesti ter oblikovanost kmetij v celke. Kadar se pokaže potreba po spravilu lesa čez tuje zemljišče, se lastniki gozdov sami dogovorijo glede spravila in zložitve lesa na sosednjem zemljišču, tako da posredovanje zavoda v tem primeru še ni bilo potrebno.

3.2.6 Prednostne pravice pri nakupu gozdov

Prednostno pravico pri nakupu gozdov ima praviloma lastnik, katerega zemljišče meji na gozd, ki se prodaja. S tako urejeno zakonodajo, naj bi omogočili, da bi se vsaj delno zmanjšala razdrobljenost zasebne gozdne posesti. Če za nakup ni zainteresiran sosed, ima prednostno pravico do nakupa lastnik, katerega gozd je najbližje gozdu, ki se prodaja. Kadar gre za varovalne gozdove ali gozdove s posebnim namenom, pa imata predkupno pravico Republika Slovenija ali pa lokalna skupnost, ki je te gozdove razglasila za gozdove s posebnim namenom. S tem je dana možnost povečanja deleža javnih gozdov, kjer to zahteva javni interes.

ZAKLJUČEK

Gozdni posestniki v revirju Sele se večinoma zavedajo svojih pravic, ki jim jih določa zakon, nekoliko manj se zavedajo dolžnosti. Pri opravljanju javne gozdarske službe gozdni posestniki nimajo neposrednega vpliva, niti ne izražajo želje po tem sodelovanju.

Določeni lastniki, predvsem z večjo gozdno posestjo, aktivno sodelujejo pri pripravi gozdnogojitvenega načrta ali ob zaključku le tega, medtem ko manjši gozdni posestniki, še zlasti polkmetje in nekmetje ne kažejo posebnega zanimanja za gozdnogojitveno načrtovanje.

Dela v gozdovih opravijo večji gozdni posestniki sami ali s pomočjo sosedov. Najeta delovna sila opravlja dela pri manjših gozdnih posestnikih, na ostalih kmetijah in v cerkvenih gozdovih.

Z lastniki gozdov, ki želijo sekati dreve v svojem gozdu se dogovorimo in skupno opravimo izbiro dreveja za posek. Priznati je treba, da ne prihaja do poseka dreveja brez odobritve, z izjemo posameznih dreves ob redni sečnji ali zaradi nujnih potreb na kmetiji. Zaradi organizacijskih sprememb v gozdarstvu v zadnjem obdobju ni mogoče zbrati podatkov o nedovoljenih posegih v gozd, zato je podana le ocena stanja.

V revirju do sedaj ni bilo potreb po obnovi pogorišč in sanaciji poškodovanih gozdov, prav tako ni bilo težav pri začasnem spravilu, prevozu ali zložitvi gozdnih lesnih sortimentov na tujem zemljišču. Pri prometu z gozdovi ni prišlo do uveljavljanja prednostne pravice.

Glavni problemi so neizvajanje gojitvenih del in prevelike zahteve po sečnji, predvsem debelejšega, ekonomsko zanimivejšega dreveja.

Gozdni posestniki v revirju Sele v zadnjih letih opravijo nekaj manj gojitvenih del v svojih gozdovih, kot je bilo teh del opravljenih v preteklosti. Glavni vzrok za nazadovanje teh del je sprememba v financiranju. V preteklosti gozdni posestnik ni imel direktnih stroškov ob opravljanju teh del, saj je dobil dela v celoti plačana, kadar jih je opravil sam ali pa je dela naročil pri Gozdnem gospodarstvu in jih je na svoje stroške, v korist gozdnega posestnika opravilo Gozдно gospodarstvo s svojimi delavci. Danes mora gozdni posestnik sam opraviti ali zagotoviti izvedbo vseh z odločbo predpisanih del, za kar v večini prejme določen delež državne subvencije.

Menim, da je vzrokov za premalo zainteresiranost za opravljanje gojitvenih del v gozdovih več, in sicer:

- premajhna osveščenost o pomenu del,
- premalo delovne sile na kmetijah,
- prevelika zaposlenost s kmetijstvom in živinorejo,
- premajhna gozdna posest pri nekmetih in polkmetih,
- premajhne subvencije države,
- neredno plačevanje del s strani države oziroma ministrstva.

Z gozdnogospodarskimi načrti je za ureditveno obdobje predviden obseg sečenj v posameznih gozdovih. Gozdni posestniki v začetku ureditvenega obdobja v večini sekajo nekoliko nad letno dinamiko, tako jim zadnje leto ali dve ostane nekaj dreveja za posek. Na kmetiji so stalne potrebe po dohodku, kmetijstvo ne pokriva vseh tekočih stroškov, zato določen delež gozdnih posestnikov išče dohodek za pokritje letih v gozdu. To je tudi glavni vzrok za prekoračitve 10-letnih etatov.

Določen delež posestnikov koristi dohodek iz gozda za novogradnje, adaptacije in nakup mehanizacije, tako da ne sekajo vsako leto, temveč združujejo letne sečnje, gozd jim je banka, kamor se lahko zatečejo ob večjih investicijah.

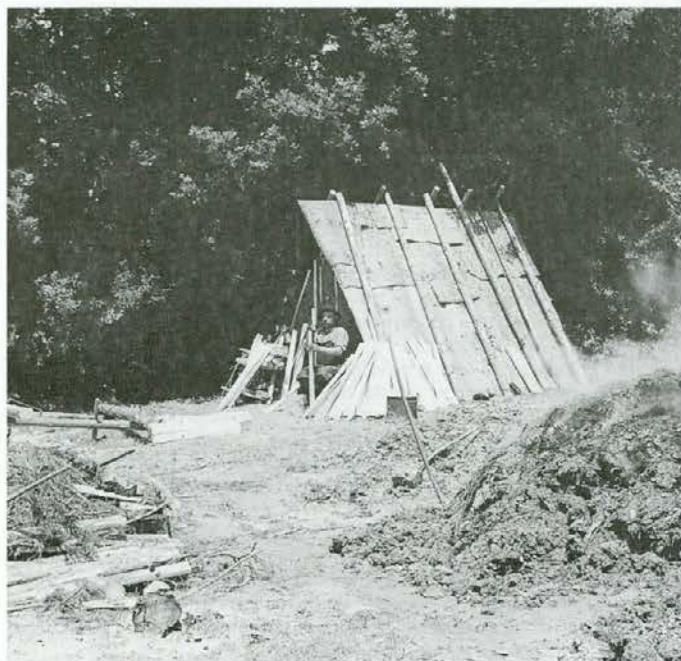
Da bi zmanjšali pritisk na gozdove in sečnje, je treba na kmetijah poiskati dodatne vire zaslužka, pravilno usmeriti kmetijsko dejavnost ter racionalizirati kmetijsko proizvodnjo.

VANDALIZEM PO MISLINJSKO

ZDRAVKO MIKLAŠIČ, ing.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, območna enota Slovenj Gradec

Ob praznovanju občinskega praznika v Mislinji smo sodelovali tudi gozdarji, o čemer smo že poročali v julijski številki Viharnika. Žal, je bila "kaliba" oziroma prav takšen bivač, v katerem so včasih na planini prebivali pohorski holcarji, nekomu napoto. Ostanke bivača, katerega so skrbno pripravili upokojeni gozdarji iz Mislinje, so vidni na fotografiji.

O odnosu nekaterih posameznikov do težkega življenja njihovih dedov, pa tudi gozdarske tradicije v Mislinji nasploh se je potrebno globoko zamisliti.

Oglar ob kuhanju kope pred „kalibo“ cepi „šiklne“ Foto: Zdravko Miklašič

Foto: Zdravko Miklašič

MOČ GOZDA NA BRICMANOVEM

GORAZD MLINŠEK, dipl.ing.gozd., Zavod za gozdove Slovenije, območna enota Slovenj Gradec

Moč gozda je opazna tudi na ruševinah Bricmanovega poslopja.

Foto: Gorazd Mlinšek

Urejena, okolju prilagojena počitniška hiša na ruševinah Bricmanovega.

Foto: Gorazd Mlinšek

Gozd je varuh zemeljske oble. Najprej je bil gozd, nato šele človek, ki je iskal skozi tisočletja svoj življenjski prostor za preživetje. Tudi na Koroškem se je človek pred 400 leti selil v višje predele, kjer je izkrčil gozd za obdelovalno in pašno površino. Težko dostopne predele je pustil pri miru, ali pa jih je pustil, da jih je poraslo gozdno drevje. Tudi v Podpeci so bili številni celki (zaokrožene kmetije), katere pa so v preteklosti gospodje rudnika svinca iz Mežice odkupili, kmetje so dobili zaposlitev v jami, rudnik pa je bil rešen plačevanja odškodnin in plačil za jamski les. Med te kmetije spada tudi Bricmanovo v Podpeci. Še leta 1968 so v nekdanj mogočni kmečki hiši z debelim obzidjem in velbi stanovali gozdni delavci. Danes pa si lahko ogledamo ostanke nekdanje arhitekture iz bližnjega kamna le še na ruševinah. foto 1 Občudujemo pa lahko moč gozda tudi na ruševinah. Semena najrazličnejših drevesnih vrst so vzklila v razpokah ruševin in so danes zrasla v prava drevesa. Da gozd ne bo porasel nekdanje dvorišče in okolič, skrbi lastnik lepo urejene počitniške hiše.

JELKA NA PESKU

GORAZD MLINŠEK, dipl.ing.gozd.,

☎ Zavod za gozdove Slovenije, območna enota Slovenj Gradec

Morda kdo meni, da jelka z obsegom 255 cm v prsni višini ni nič kaj posebnega. Vzemite v roke računalnik ali svinčnik in izračunajte premer te jelke. 81 cm debela jelka, rastoča

na bogatih rastiščih jelove rastlinske združbe ni nobena redkost. Če pa raste skoraj 40 m visoka jelova lepota med rudniškimi haldami v po plinu prizadetih gozdovih zgornje

Mežiške doline, je vredna našega poklona.

Je ena redkih jelk na Pesku v Podpeči, ki je prestala dolgoletne plinske obremenitve iz topilnice v Žerjavu. Jelka je slabo odporna proti onesnaženem zraku med drevesnimi vrstami, a ta je preživela.

Revirni gozdar Maks Potočnik, ki opravlja svoje gozdarsko poslanstvo v gozdovih pod Peco že več kot 30 let, mi je pokazal živi naravni spomenik kar nekam skrivnostno. Koliko skrivnosti je zabeleženih v notranjo-

sti jelke? Če bi znali prebrati njeno življensko zgodbo, bi lahko spoznali tudi del zgodovine 400 letnega rudarjenja v Mežiški dolini. V njeni bližnji okolici so kopali svinčeno rudno, katero so tovarili v dolino. Neuporabno izkopano kamenje pa so oblikovali v velike halde. Mnoge med njimi so že po naravni poti začeljene in porasle z gozdom, ostale bodo v nekaj letih za drag denar sanirali rudniški delavci. Držimo pesti, da bi jelka na Pesku preživela še kakšen rudarski rod.

Revirni gozdar Maks ponosno stoji ob jelovi lepoti in razmišlja: "Oba sva že stara, vendar še vitalna!"
Foto.: Gorazd Mlinšek

Jelka se vzpenja s svojo globoko krošnjo skoraj 40 m visoko v nebo.
Foto.: Gorazd Mlinšek

VIHARNIK

Izdaja:
Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec,
2380 Slovenj Gradec, Vorančev trg 1
Telefon: 0602/43-332
Direktor: Hubert Dolinšek
Uradniški odbor: Ida Robnik,
Majda Klemenšek in Gorazd Mlinšek
Glavna urednica: Ida Robnik
Lektorica: Majda Klemenšek
Oblikovalska realizacija:
Umetniška delavnica IDEJA, Maribor
Likovna urednica: Marlena Humek
Tehnični urednik: Robert Strmšek
Računalniška postavitev, priprava za tisk
in fototipi: Repro Studio Lesjak, Maribor
Tisk: Odtis, Ravne
Naklada: 1650
Vse pravice pridržane, © Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec 1998.
Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Foto na naslovnici: Franc Jurač

SINDIKAT RAZPRAVLJAL O REGRESU IN SREČANJU DELAVCEV

IDA ROBNIK

V petek, 11. septembra je sindikat Gozdnega gospodarstva na sejo povabil vodstvo podjetja in predlagal izplačilo drugega dela regresa.

Vodstvo je sindikat seznanilo, da je del regresa, ki presega minimalno višino opredeljeno v kolektivni pogodbi, obdavčen.

S tem v zvezi so sindikalisti razpravljali o možnosti izplačila tudi tistega dela regresa, ki je obdavčen.

Nadaljnja razprava je bila namenjena srečanju delavcev Gozdnega gospodarstva.

Glede na lanskoletni odziv, ko se je srečanja udeležilo 163 delavcev, pričakujejo tudi letos visoko udeležbo.

Letos bomo v podjetju obeležili še nekaj drugih pomembnih dogodkov in obletnic, kot na primer: otvoritev decimirnice v Radljah, 30-letnico Viharnika, 50-letnico Gozdnega gospodarstva. Razpra-

vljali so o možnosti, da bi srečanje organizirali v Radljah ob otvoritvi decimirnice in istočasno proslavili te jubileje. Dokončno odločitev o srečanju bodo sindikalisti sprejeli na naslednji seji, ki bo predvidoma konec meseca septembra.

Razpravljali so še o socialnih problemih, ki se pojavljajo pri nekaterih delavcih ter o problemu slabih prodajnih cen in na drugi strani plač, ki pa sledijo kolektivni pogodbi.

UTRINKI IZ REVIRJA

DELOVNI DAN REVIRNEGA GOZDARJA

RUDI REBERNIK

V revir Plešivec sem hodil v službo iz Slovenj Gradca še dobrih 8 let potem, ko sem se tja preselil z družino iz Razbora. Zaradi oddaljenosti revirja to ni bilo zmeraj lahko, saj je bilo od Suhega dola, kjer se je revir začel, 10 kilometrov, do Naravnika ali pa na vrh Uršlje gore, do kamor se je takrat v mojem času revir raztezal, pa še najmanj enkrat toliko. Prevozno sredstvo, ki sem ga takrat premogel, je bil sprva še mopel. Pozneje, ko sem si že lahko kupil rabljen fičko, je bilo delo bistveno lažje, saj je bilo treba skoraj vsak dan prevažati razna orodja in zaščitna sredstva za delavce. Takrat smo posebno skrbeli za nabavo, skladičenje in razdeljevanje goriva in maziva za motorne žage. Za to so bili v celoti odgovorni revirni vodje. Ločeno smo nabavljali bencin in olje, da so si delavci sami pripravljali ustrezno mešanico za žage. Pozneje, ko smo na črpalkah že dobili pripravljeno mešanico, je bila dobava v revir in razdelitev mnogo lažja. Skladičenje goriva v revirju pa je povzročalo vedno probleme in skrbi, ker ni bilo zato ustreznega in varnega prostora. Pomagati smo si morali sami, kakor smo vedeli in znali. V Plešivcu smo imeli sprva shranjeno gorivo v opuščnem rudniškem rovu pod Plešivcem, kjer so nekdanj, verjetno pred več kot sto leti, iskali rudo, nato pa, ker je bilo rude premalo, kopanje opustili. Temu kraju so, odkar jaz pomnim, pravili pri „Knapovski jami“ in se še danes tako imenuje. Rov je bil prehodan takrat še dobrih 50 metrov in se je končal z navpičnim jaškom, napolnjenim z vodo. Ta jašek smo prekrili z močnimi deskami, pri vhodu pa vzdali močna lesena vrata, obita s pločevino ter zavarovana z močno ključavnico. Tu smo imeli shranjeno gorivo dalj časa, dokler nismo po deloviščih namestili par močnih lesenih zabojnikov z močnimi ključavnicami. Za

Slika je bila posneta v zimi 1968 - 69, ko je zapadlo izredno veliko snega pri Plešivškem mlinu, ko sem se po končanem delu vračal domov v Slovenj Gradec. Čakala me je še pot skozi Kašteljski graben, ki pa tisto zimo ni bila nevarna, ker je potem, ko so bili plazovi prebiti in cesta očiščena, pritisnil mraz, ki je utrdil strme snežne bregove v Kaštelu, potem pa je tako ostalo skoraj do spomladi.

Foto: Rudi Rebernik

vsak zabojnik je bil odgovoren zanesljiv delavec, ki je imel ključ in zvezek, kamor je zapisoval vsak dan izdano in porabljeno gorivo. Vsak konec meseca je moral revirni vodja poleg mesečnih obračunov dati tudi poročilo o porabljenem gorivu. V tistih časih je bila iz Slovenj Gradca do Suhega dola še makadamska cesta in ponavadi vedno v dokaj slabem stanju. V letnem času to ni predstavljalo posebnih težav in ovir. Dru-

gače pa je bilo pozimi, kadar je bila cesta zasnežena ali pa poledenela. To ni oviralo obiska revirja, vsaj ne do najbližjih delovišč ali domov gozdnih delavcev. Posebna težava pa je nastajala vsako zimo v Kašteljskem grabnu zaradi snežnih plazov, ki so prigrmili s strmih bregov na obeh straneh ceste in potoka. Zaradi strmine in tal, posutih s suhim bukovim listjem, je skoraj ves sneg zdrsel v glavnem v jarek, veliko pa tudi na

cesto. Taki plazovi so bili zbiti kot beton in pomešani s kamenjem in vejevjem ter visoki tudi po več metrov in jih je bilo mogoče prebiti samo z zato prirejenim strojem rolba, ki je sneg spihala daleč stran od ceste. Tako čiščenje ceste iz Suhega dola pa do Plešivškega mлина je trajalo ponavadi ves dan ali pa še več. Spominjam se, da je bila potem, ko se je sneg utrdil in so tla zmrznila, vožnja z avtom, seveda s snežnimi verigami, po taki cesti poseben užitek. Na obeh straneh ceste je bil rob, visok kot avto, kjer pa so bili plazovi pa tudi od 2 do 3 metre. Tako je bila cesta od Smolške ravne pa do Plešivškega mлина včasih podobna snežnemu rovu, ki pa je vedno neka-ko grozil, da te lahko stisne v svoj objem. Razen svojih vsakodnevnih opravil v revirju pa sem imel večkrat priliko storiti kako uslugo tudi ostalim prebivalcem in našim upokojemcem, ki so stanovali v Plešivcu, če so kaj rabili iz mesta ali trgovine. Rad se spominjam vožnje v Plešivec iz Slovenj Gradca, ko sem peljal ženo našega delavca z novorojenčkom iz bolnice domov. Žal, nje ni več, sin pa je že odrasel in ima tudi že svojo družino. Lepih spominov in utrinkov iz revirja je še mnogo, med drugimi tudi novoletni čas, ko je sindikat obdaroval otroke svojih delavcev in smo morali revirni vodje vsak v svojem revirju in področju nekako predstavljati dedka Mraza. Nekateri se tega še danes spominjajo in se o tem pogovarjamo, če se srečamo. V življenju je že vedno tako, da se človek raje spominja lepih stvari in dogodkov kot pa slabih.

Mislim, da današnji gozdarji doživljajo utrinke iz revirja ravno tako, kot smo jih mi nekdanj. Tudi oni se morajo soočiti z vsakodnevnimi problemi. Doživljajo lepe, pa tudi težke trenutke, ki pa se jih bodo nekoč prav tako radi spominjali, kot se jih mi danes.

SPOŠTOVANI LASTNIKI GOZDOV

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec d.d. odkupuje hlodovino, drogove, tehnični les in celulozo na kamionski cesti po konkurenčnih cenah in s korektno izmero lesa.

V mesecu septembru smo skrajšali plačilni rok za ves odkupljeni les na kamionski cesti. Še posebej nas zanima odkup bukovine.

DOBRE STVARI OSTAJAJO !

Odkupovalci	telefon	mobitel
Zvonko SMONKAR	41 262	0609 655 993
Ivan MARTINI	71 502	0609 656 005
Branko ŠIRNIK, dipl.ing.	85 199	0609 656 008
Martin GRUBELNIK	55 114	

Letos se je upokojil naš sodelavec, kolega in prijatelj Tone Modic, vodja odseka za gojenje in varstvo gozdov na območni enoti Slovenj Gradec. V območju, še zlasti pa v Radljah in Dravogradu, bo ostala za njim še dolgo sled. Že kmalu, ko se je zaposlil, je spoznal in se potem vsa leta ravnal po treh „negah“: človeka, krajine in gozda. Posledica spoznavanja teh prioritet so bili kontakti z lastniki gozdov, ki se praktično nikoli niso omejili zgolj na gozd, ampak je vedno obravnaval kmetijo kot celoto: ljudi na kmetiji, kmetijo kot element kulturne krajine in gozd kot trajni vir dohodka kmetije in njegove okoljetovorne in socialne vloge. Zato so v Radljah, več let pred drugimi v Sloveniji, na gozdarskem obratu zaposlili kot pospeševalce kmetijske inženirije, ki so svetovali kmetom ter so sodelovali z arhitekti, ki so pripravili tipske projekte za gradnjo hiš in svetovali kmetom ob obnovi objektov.

Se posebej je bil Tone Modic aktiven pri organiziranju izobraževanja za kmete in kmečke žene: izobraževanje je obsegalo zelo različna področja: gojenje gozdov, varno delo, peko, nego bolnika, organiziranje ekskurzij v druge predele Slovenije, obisk gledališč in organiziranje predstav v Radljah. Organiziral je gradnjo številnih cest, kjer so bili veliki problemi pri zbiranju sredstev in je bilo potrebno samoprispevke v lesu kar najbolje vnovčiti - s predelavo v žagan les in prodajo dobrim kupcem ter najetjem ugodnih kreditov, kar v sedemdesetih in osemdesetih letih ni bilo niti lahko niti enostavno. Ko je bila gradnja cest bolj ali manj zaključena, so se lotili telefonije in so projekt uspešno izpeljali.

Tone bo ostal v lepem spominu svojim sodelavcem kot do konca pošten, premišljen, trmast in delaven. Pri njem smo radi iskali nasvete in pomoči in obojega bili vedno tudi deležni. Svoje bogato znanje in izkušnje nam je rad posredoval v osebnih stikih, na seminarjih in ekskurzijah. Pisal je strokovne članke v Viharnik, Gozdarski vestnik, večkrat pa smo ga videli in slišali na televiziji in radiu.

Pri delu je Tonetu stala ob strani žena Tonka in preko nje se bosta „njegova roka“ in misel še v prihodnje čutila med nami in v gozdovih. In ob koncu mu zaželim uspeha v njegovi stari in novi ljubezni - vinogradu in vinski kleti: sonca, ko grozdje zori in dobrega pridelka, ko se mošt v vino spremeni.

In ob koncu mu zaželim uspeha v njegovi stari in novi ljubezni - vinogradu in vinski kleti: sonca, ko grozdje zori in dobrega pridelka, ko se mošt v vino spremeni.

TONETU MODICU OB UPOKOJITVI

DRAGO ZAGORC

Tonetovi zadnji službeni strokovni nasveti gojiteljici Zdenki v radeljskih gozdovih: „Poskrbeti je potrebno tudi za gozdno mladino, obnovo, nego in varstvo!“

Foto.: Gorazd Mlinšek

PREPREČILA POŽAR V KOMISIJI

IDA ROBNIK

Foto.: Trezika Strmčnik

Neurja, ki ne pozroče posebne škode, hitro pozabimo. Ob koncu meseca avgusta jih je bilo kar nekaj na našem območju. Prav gotovo pa ne bodo pozabili vikenda v Komisiji naša sodelavka Trezika Strmčnik, njen mož in vnukinja, ki so v soboto zjutraj, 29. avgusta gasili požar na smreki nedaleč od naše koče, ki ga je povzročila strela med neurjem v četrtek 27. avgusta ponoči.

Branko, ki rad zgodaj vstaja, je ob 7. uri zjutraj stopil na dvorišče pred gozdarsko kočico v Komisiji in zagledal ogenj na smreki, ki raste približno 200 metrov od koče ob robu gozda. Nemudoma je prebudil ženo. Vzela sta vedro in Branko je pogasil požar z vodo iz bližnjega potočka. Potem sta iz vikenda, ki stoji nekaj sto metrov nižje v Komisiji, poklicala še gasilce, ki so takoj prišli in drevo iz varnostnih razlogov posekali.

Območje v Komisiji, kjer je gozdarska kočica, ni poseljeno. Bila je sreča, da sta omenjeni vikend preživela v tej koči Trezika in Branko in preprečila požar, ki bi lahko povzročil katastrofo v mislinjskih gozdovih.

Vzreja plemenskih telic bistveno vpliva na poznejšo mlečnost krav. Dolžina proizvodne dobe krav je predvsem odvisna od konstitucije oziroma življenske sile posamezne živali. Ta lastnost je sicer podedovana, ki pa jo lahko z načinom reje učvrstimo ali oslabimo.

Gospodarnost prireje mleka je v veliki meri odvisna od letne mlečnosti posamezne krave in od števila laktacij. V času, ko se naše kmetijstvo srečuje z vedno večjo konkurenčnostjo na trgu, je to še kako pomembno. To pomeni, da je pravilna vzreja plemenskih telic bistven dejavnik pri ekonomičnosti reje molznih krav.

V Sloveniji večina kmetij, ki se ukvarja s prirejo mleka, navadno same redijo telice za obnovo lastne črede. Največkrat pa je taka oblika neprimerna, oziroma draga, saj mlada živina v hlevih zaseda mesta, kjer bi lahko stale molzne krave, odžira osnovno krmo odrasli živini in tako slabi ekonomičnost prireje mleka.

Kmetije v večini primerov krmlijo telice preobilno, zato so močno zamaščene, ob držanju v hlevu se premalo gibljejo; vse to pa slabo vpliva na poznejše zdravljenje in proizvodnjo. Intenzivna prehrana telet in pozneje telic ima namreč veliko negativnih posledic. Hitra rast sočasno zmanjšuje izločanje hormonov, zlasti ravnega tkiva in zmanjša delež DNA (Osterc 93). Posledica tega je ta, da pri intenzivni reji v vimenu ne raste mlekovorno tkivo, marveč se razvija mastno tkivo.

S poskusi je bilo ugotovljeno, da intenzivna reja plemenskih telic do spolne zrelosti negativno vpliva na mlečnost v prvi laktaciji (Osterc 93).

Poleg tega pa pri takem načinu reje nastajajo še druge težave kot so pogosta pregonitev, težki porodi, poškodbe rodil in podobno. Zaradi tega je potrebno

Telice na paši

Foto: Jože Pratnek

vzreji plemenskih telic posvetiti več pozornosti.

Govedo je pašna žival. Zato je še posebej pomembno, da telice poleti pasemo. Živali se morajo gibati na svežem zraku, na soncu in kakovostni paši v višjih območjih. Pri tem načinu reje se živali utrjuje, utrdi se konstrukcija in telice ohranijo plemensko kondicijo. Na pašo lahko gredo že telice v starosti 5 do 6 mesecev, čeprav jim je potrebno dodajati še nekaj koncentratov in redno minerale. Pozneje pa živali dobijo s pašo dovolj hranilnih snovi. Šele pozno jeseni, ko postaja travna ruša manj kvalitetna, je potrebno na paši pokladati seno. Na pašniku telice priraščajo 600 do 700 g na dan, kar je povsem dovolj. Pred dgonom na pašo je potrebno živali zaščitno cepiti in jim odstraniti rogove.

S sistemi novejših električnih ograj in pastirjev velike moči je mogoče ograjiti velike pašne površine brez bojazni, da bi živina pobegnila iz ograde. Priporočamo pa doslednost pri postavitvi in pri nakupu opreme ne gledati samo na ceno, temveč predvsem na kvaliteto. Za kakšen način paše se bomo odločili, je odvisno v prvi vrsti od interesa. Pri paši plemenskih telic se navadno odločamo za pašo poprek, kar pa ne pomeni, da zadostuje že ena čredinka.

V zimskem obdobju telice krmlimo s kvalitetnim senom in travno silažo. Koruzna silaža je manj primerna, saj obstaja nevarnost, da se bodo živali zamastile. Tudi v zimskem času se morajo telice gibati. Primerna je prosta reja. Če tehnologija to onemogoča, pa moramo urediti izpuste, oziroma tekališča. Hlevi za vzrejo telic so lahko zelo preprosti. Priporočamo objekte iz lesa, podobno kot jih gradijo v zadnjem času v sosednji Avstriji. V hlevu naj bo suho in hladno. Goveji živini najbolj škodi vlažen in topel zrak.

Na Koroškem, kjer naravni pogoji otežujejo pridelovanje žita in okopavin, je govedoreja glavna kmetijska dejavnost. Več kot 80% vseh kmetijskih površin pokriva travnati svet. To pomeni, da sta osnovna živinska krma paša in seno.

V zadnjih letih so se nekatere kmetije, predvsem tiste, ki ležijo v gorskem svetu in imajo ugodne pogoje za planinsko pašo, odločile za specializirano vzrejo plemenskih telic. Med lastnikom živali - „mlečno kmetijo“ v dolini in rejcem - „višinsko kmetijo“ v planinah so sklenjene posebne pogodbe o vzreji plemenskih telic. Dolinske kmetije, ki so usmerjene v intenzivno prirejo mleka, oddajajo planinskim kmetijam v rejo telice v starosti 5 do 6 mesecev, oziroma v teži 125 do 180

kg. Vse živali pred dgonom stehajo, jih zavarujejo in jim odstranijo rogove. Rejc telic se obveže, da jih bo vzrejal poleti izključno na paši, pozimi pa s kvalitetnim senom in silažo ter jih v starosti 17 do 20 mesecev pripustil. V matične hleve se telice vrnejo v brejosti 7 mesecev. Pred odgonom se živali stehajo in razlika v teži, oziroma prirastek je osnova za obračun. Prirastek lastnik rejcu poravnava v višini IV. cenovnega razreda klavne živine (MPG) z 20% pribitkom za plemensko vrednost. Stroški lastnika so: zavarovanje živali, odstranitev rogov in odgon od vzrejne kmetije do matične farme. Stroški rejca pa so vzreja do brejosti 7 mesecev, stroški osemenitve in stroški dagona telic od matične kmetije do mesta vzreje.

Izkušnje zadnjih let kažejo, da je taka oblika sodelovanja med nižinskimi kmetijami, ki so usmerjene v intenzivno prirejo mleka in med višinskimi kmetijami, ki pogodbeno redijo telice, primerna za marsikatero območje v Sloveniji. Živina, ki se vrača v matične hleve je zdrava, vitalna, pri porodih skoraj ni problemov, pozneje v proizvodnjo zdržiijo veliko laktacij in mlečnost je dokaj visoka. Lastnik matične črede, usmerjen v prirejo mleka, je izpraznjena stojišča nadomestil z molzno živino in s tem povečal dohodek. Na hribovski, oziroma gorski kmetiji pa bomo izkoristili travnati svet in s tem preprečili zaraščanje. To pomeni, da lahko s takim načinom sodelovanja še marsikje po Sloveniji ohranimo ta gorski svet in ga koristno izrabimo. In nenazadnje taka usmeritev daje možnosti vračanja mladih in zaposlitev na tem lepem koščku slovenske zemlje.

Sicer pa je letos tudi država pokazala interes za tako obliko rabe hribovskega in gorskega sveta in to v obliki posebne premije za vzrejo plemenskih telic.

O PERMAKULTURI POZITIVNO GLEDANJE

MILENA CIGLER GREGORIN, inž. agr.

Doslej smo razpravljali o pogledih, ki veljajo za temeljna načela tako v ekologiji kot v permakulturi. Nanašajo se na obdelovalne površine, na okolje ali na konkreten načrt za ureditev zemljišča ipd.

Zdi se mi potrebno spregovoriti tudi o načelih v zvezi z ljudmi in njihovim načinom razmišljanja.

Vsaka stvar je lahko dobra ali slaba

Vsaka stvar je lahko koristna ali škodljiva, odvisno od tega, ali jo znamo uporabljati sebi v prid. Stalen veter, ki piha čez polja, lahko rastočim posevkom škoduje, vendar pa ga lahko s pridom uporabimo, če zgradimo generator na veter, naše posevke zaščitimo z varovalnimi pasovi drevja ali si vrt uredimo v rastlinjaku.

Kadar pomanjkljivosti jemljemo le kot probleme, tedaj napravimo ogromno energije, da bi se jih „znebili“. Lahko pa razmišljamo drugače: le od nas je odvisno, ali nam bo uspelo najti takšno rešitev, da nam bo stvar lahko koristno služila.

Problem lahko predstavlja neukrotljiv plevel (npr. koprive), razmetane skale pred hišo ali živali, ki delajo škodo v vrtu in sadovnjaku. Kako lahko te „probleme“ spremenimo v koristne sestavine našega

posestva? Koprive lahko uporabimo kot zastirko, kot odlično naravno sredstvo, ki uniči uši na rastlinah, kot gnojilo, bogato z dušikom ali kot zdravilno zelišče, če ga posušimo in spravimo.

Skale pred hišo lahko vkomponiramo v samo zgradbo, tako iz estetskih kot iz praktičnih razlogov (absorbirajo toploto). Živali lahko ujamemo in pojemo.

Permakultura temelji na znanju in domišljiji

Pridelek ni toliko odvisen od velikosti in kakovosti zemljišča, ampak od načina razmišljanja in znanja, ki ga uporabljamo pri pridelovanju. Znanje je ena najbolj praktičnih naložb v življenju. Predstavlja vedenje, izkušnje, ideje in spoznanja tisoče ljudi pred nami.

Tudi, če na svojem posestvu energijo učinkovito izrabljamo (če odpadke, ki ostanejo od pridelka ene stvari uporabimo za potrebe druge stvari) in čeprav imamo posest v celoti obdelano in jo obvladujemo, lahko še vedno kaj izboljšamo. Vedno je tu še kakšen prostorček, ki bi ga lahko še bolje izkoristili. Edino omejitev številnih možnosti in načinov, kako lahko kakšno stvar uporabimo, predstavlja znanje in domišljija načrtovalca.

Prihodnjič: Seznanitev s potenciali

76 letna Čičkova Micka z najvišje kmetije na Pernicah pelje nakapan krompir domov s pomočjo vitle.

Foto.: Ludvik Mori

SADNE DOBROTE NA KMEČKI MIZI

AMALIJA CEKLIN, dipl. ing. agr.

Pod tem naslovom je v okviru tradicionalnega turističnega tedna v Črni na Koroškem Društvo kmetov Mežiške doline - odbor kmetov Črna, pripravilo zanimivo kulinarično razstavo.

Na ogled je bila v nedeljo, 16. avgusta v galeriji kluba Krnes. Sadje in dobrote iz različnih vrst sadja ste lahko spoznali v vseh mogočih oblikah. Kar okrog 20 sadnih sladkosti ste lahko občudovali in nekatere tudi poskusili.

Naj naštejemo nekaj najzanimivejših: sadni kruh, sadne potice, koroški šarkelj, čežane, zavitki z najrazličnejšimi nadevi, pečena jabolka in češplji, "kvočevi nudi", slivova juha, jabolčni riž, rižev narastek z jabolki, češnjami, ...

Kmečke gospodinje pa so predstavile tudi ostale sadne izdelke kot so kompoti, marmelade, džemi, sokovi ter seveda vse vrste sadnega žganja, likerjev ter mošta.

Presenetljivo, koliko različnih izdelkov je možno izdelati iz sadja. In vsaka gospodinja ima svoj način priprave, vsi pa so seveda zelo zanimivi in vredni pohvale. Potrudile so se tudi v zvezi z embalažo.

Razstavljeni izdelki so bili primerno embalirani in zato prijetni za oko in želodec. Le škoda, da so vse te dobrote na ogled in poskusino le enkrat letno.

Ureditev kmečke prodajalne in prodaja vseh domačih kmečkih izdelkov ter pridelkov je želja

„Sadne dobrote na kmečki mizi“ Turistični teden v Črni, avgust 1998

Foto: Amalija Ceklin

vseh nas, ki delamo na tem področju.

Pomislite, kakšna popestritev bi bila to za turizem v Črni in na Koroškem nasploh in pa seveda dodaten vir zasluga za naše gorske kmete. Pa kaj, ko so vse druge zadeve pomembnejše, kot pa sprejetje Zakona o kmetijstvu in o dopolnilnih dejavnostih na kmetijah.

Razstava je ponovno uspela, za kar gre zahvala kmečkim gospodinjam ter seveda aranžerki g. Aniti Predikaki, ki je z dekoracijo prispevala k še lepšemu videzu razstave.

SREČANJE PODEŽELSKJE MLADINE NA JAVORJU

AMALIJA CEKLIN, mentorica društva

V soboto, 25. julija je Društvo podeželske mladine Mežiške doline za svoje članice in člane pripravilo športno srečanje, ki je bilo na odbojškem igrišču pri osnovni šoli na Javorju.

V odbojki se je pomerilo kar pet šestčlanskih mešanih ekip. Poleg treh domačih - ekipe starejših, mladih in najmlajših Javorcev, se je tekmovanja udeležila tudi ekipa s Stražišča in Leš. Po celodnevni tekmovalni, saj je vsaka ekipa

igrala na dva dobljena seta z vsako ekipo, je zmagala ekipa Stražišča. Drugo mesto si je priborila ekipa starejših, tretje mesto ekipa mladih, potem pa najmlajši. Zadnji so bili „Lešanarji“. Najboljši so prejeli pokale, ostali pa diplome za sodelovanje.

Tekmovanje je bilo v lepem vremenu in seveda v športnem vzdušju, za kar so poskrbeli domači navijači. Organizator je seveda poskr-

Odbojarska ekipa podeželske mladine iz Javorja, julij 1998

Foto: Amalija Ceklin

bel tudi za jedačo in pijačo. Družabnost se je kasneje kljub dežju nadaljevala pozno v noč.

Skratka, srečanje je uspelo. Zahvala gre seveda organizatorju in pa domačinom, ki so s svojo prisotnostjo popestrili srečanje in poskrbeli za prijetno vzdušje. Prav zaradi uspešne izvedbe tega turnirja so domačini izrazili željo, da se turnir ponovi in to nočni. Organizator je takoj prišel k dejanjem

in v avgustu se je srečanje ponovilo. Tokrat se je na nočni turnir ponovno prijavilo pet mešanih ekip, okrepljenih z boljšimi igralci. Na žalost pa turnirja zaradi slabega vremena, saj sta nas poleg dežja motila tudi megla in veter, nismo zaključili. Pokali so ostali organizatorju. Že takrat pa smo se dogovorili, da se ponovno srečamo 26. septembra.

Zakaj pa ne? Torej, ljubitelji odbojke, vabljeni!

Na koroških kmetijah so nekdaj slovele kašče, v katerih so kmetje shranjevali pridelke, zlasti žito. Mnoge, ki so krasile kmetijo, je načel zob časa in so propadle. Veliko pa je tudi takih kmetov, ki so kašče obnovili in jih ohranili. Tu in tam so kašče imeli tudi kmetje na Pohorju, ki pa so z leti tudi propadale. Ivan in Marija Kokol pa sta se odločila, da bosta na svoji kmetiji v Razborci pri Mislinji zgradila novo kaščo. Zela se jima je uresničila in nova kašča, ki jo je zgradil Franc Verko iz Ojstrice pri Dravogradu, na kmetiji že stoji. Kašča je velika 6 x 4 metre, vanjo pa so vgradili okoli 27 m³ okroglega lesa in je ena prvih kašč zgrajena po drugi svetovni vojni.

Franc Verko, ki se spozna na gradnjo kašč in podobnih objektov ter na prekrivanje cerkva. Foto: Franc Jurač

KAŠČA NA SPODNJE BARLOVI KMETIJI

FRANC JURAČ

Kmet Jože Krajnc, po domače Gašper iz Otiškega vrha pri Dravogradu, se na svoji kmetiji že preko trideset let ukvarja s pridelovanjem totra in prideluje totrovo olje, ki v domači lekarni velja za izredno zdravilno in ga mnogi zelo cenijo. Letošnji pridelek totra pa ni bil najbolj zadovoljiv. Svoje je opravila toča, ki ga je ob zorenju uničila kar za 70%, pa tudi kakovost semena ni takšna, da bi dala dober pridelek olja.

Jože Krajnc: „Kar pogledajte, kako je toča oklestila toter. Kar za 70% bo manjši pridelek... Foto: Franc Jurač

TOČA JE OPRAVILA SVOJE

FRANC JURAČ

Žetev totra; tudi pri žetvi je treba lepo ravnati, da se seme ne usuje.

Foto: Franc Jurač

BLIŽA SE ČAS PREHLADNIH OBOLENJ

Dr. METKA HORVAT, Zavod za zdravstveno varstvo Ravne

Jesen je tu, dnevi se krajšajo, jutro so megljena, zvečer se takoj, ko sonce zaide, ohladi in v kosti nam začne lesti mraz, bliža se zima. Vse to daje idealne pogoje za razvoj prehladnih obolenj.

Posebej otroci, ki obiskujejo šolo ali vrtec, so izpostavljeni obolenjem zgornjih dihal, z znaki namreč draženja in bolečin v grlu, z vnetjem obnosnih votlin ter vnetjem spodnjih dihal, kot so vnetja sapnika in bronhijev. Vsa ta obolenja pa lahko doletijo tudi starejše, bodisi da se okužijo od mlajših ali pa neposredno sami. Večina teh obolenj je virusnih, ob neustreznem zdravljenju in slabši odpornosti zaradi drugih že obstoječih bolezni pa se mnogokrat navežejo na virusno infekcijo bakterijske okužbe, ki lahko vodijo do komplikacij kot so angine, vnetja sinusnih votlin in pljučnice.

Prehladna obolenja povzročajo cela vrsta virusov. Najpogostejši so virusi influence, parainfluence, respiratorno sincicijski virus, adenovirusi in še množica drugih. Zanje je značilno, da se pojavijo ob nag-

lih temperaturnih spremembah. Prenašajo se kapljično, zato se naglo širijo, nanje pa so zelo dovzetni ljudje. Vse te značilnosti so vzrok, da zanje zboli veliko ljudi. Najlažje se okužimo v zaprtih prostorih (šole, vrtci, pisarne, čakalnice, sredstva javnega prometa), kjer se virus s kašljanjem, kihanjem in govorjenjem z lahkoto razprši po prostoru in vstopa v dihala in sluznice ljudi.

Prehladne bolezni se praviloma zdravijo simptomatsko, z obveznim počitkom v postelji, zbiti je treba morebitno povečano telesno temperaturo, ki je najizrazitejša ravno pri pravi gripi (influenca), potrebno je zaužiti zadosti tekočine v obliki čajev in naravnih limonad. C vitamin ima še vedno svoje mesto v zdravljenju prehladnih in gripoznih. Sredstva za zbijanje vročine so najpogostejše paracetamol, acetilsalicilna kislina pa je manj priporočljiva (predvsem otrokom naj ne bi dajali aspirina zaradi redkega pojava Reyevega sindroma). Ob obilnem potenju je potrebno večkrat zamenjati osebno in posteljno pe-

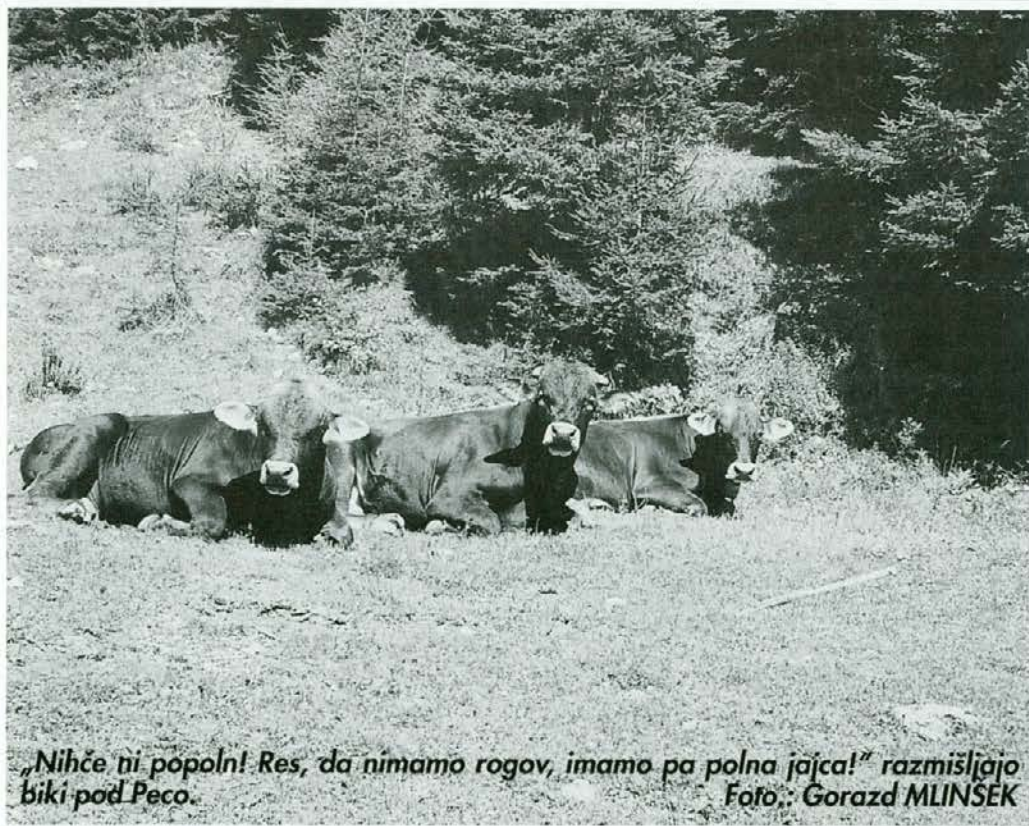
rilo. Hrana, ki jo zaužijemo, naj bo lahka, z zadosti svežega sadja.

Vročino, ki se pojavi ob prehladnih obolenjih, je treba jemati kot opozorilo organizma, da je nekaj narobe. Ni je potrebno znižati za vsako ceno, kajti zvišana telesna temperatura je hkrati tudi obrambna akcija, ki pomaga napadnemu organu ali organizmu v boju z mikrobi. Samo izrazito zvišane temperature nad 40 °C je potrebno energično zniževati (tudi s hlajenjem telesa), še posebno otrokom, ki imajo vročinske krče in starejšim ljudem s srčnimi obolenji. Bolnik z zvišano telesno temperaturo spada v posteljo. V nje naj ostane še dan ali dva po padcu vročine, sicer lahko pride do pojava najbolj nevarnega zapleta - virusne pljučnice.

Če se bolezen po treh do petih dneh ne izboljšuje kljub počitku v postelji oziroma se še slabša, je verjetno prišlo do bakterijskih komplikacij, ki potrebujejo primeren antibiotik in zato tudi obisk pri zdravniku. Jemanje antibiotikov, ki so morebiti ostali od prejšnje bo-

lezni, je škodljivo ali celo nevarno. Le zdravnik bo z dobrim kliničnim pregledom in morebitno drugo diagnostiko ocenil, ali gre za bakterijsko komplikacijo virusnega obolenja in predpisal antibiotik, ki bo najbolj primeren.

Prav za najbolj neprijetno virozo - gripo - pa imamo učinkovit ukrep. To je pravočasno cepljenje s cepivom, ki ga vsako leto naredijo iz sevov virusov, ki jih pričakujejo tisto leto na danem področju. Cepljenje se še posebej priporoča bolnikom, ki že imajo kronične bolezni srca, pljuč, sladkorno bolezen itd., kajti njim lahko gripa povzroči težke komplikacije. Priporoča se tudi vsem starejšim nad 60 let in ljudem, ki so poklicno izpostavljeni stiku z ljudmi. Da je prehod v hladne jesensko - zimske dneve lažji, predvsem pa zdrav, je potrebno organizem pripravljati skozi vse leto. Primerno telesno gibanje na svežem zraku, zdrava hrana z veliko svežega sadja in zelenjave, zadostno spanje, izogibanje stresov itd. naše telo krepi, poveča pa se tudi odpornost proti različnim boleznim.

„Nihče ni popoln! Res, da nimamo rogov, imamo pa polna jajca!“ razmišljajo biki pod Peco.

Foto: Gorazd MLINSEK

CEPLJENJE PROTI GRIPI

S cepljenjem bomo pričeli sredi oktobra. Cepili bomo z enkratno injekcijo uvoženega in prečiščenega cepiva, ki praviloma ne povzroča reakcij!

Cena cepljenja bo 500 SIT za osebe, stare nad 60 let (zanje plača cepivo ZZZS); za vse ostale bo cena 1300 SIT.

Cepljenje bomo izvajali v ambulantni higiensko - epidemiološke službe Zavoda za zdravstveno varstvo na Ravnah, vsak dan, razen sobote, od 7.30 do 13.00 ure (ob petkih do 12.00 ure) in v času ordinacij v vseh splošnih ambulantah zdravstvenih domov.

Zavod za zdravstveno varstvo
Ravne na Koroškem

LJUDJE

IN

DOGODKI

KADAR SE SREČAJO GENERACIJE

SILVO JAŠ

Prisrčna, spontana in ponavadi nepozabna so srečanja, ko se po dolгих letih srečata dva nekdanja prijatelja in sodelavca. Eden živi v Mislinji, drugi v Mislinjski Dobravi, oba pa imata že svoja leta, svoje spomine in doživetja. To sta Jože JAŠ in Jože ŠERTEL.

Nekoč sta skupaj delala pri takratnem lesno industrijskem podjetju. Eden je bile električar, drugi ključavničar, oba pa sta vzdrževala elektrarne, ki so v povojnih letih še delovale, potem pa so jih zaradi miselnosti takratnih veljakov ukinili.

Oba sta vzdrževala tudi tisto poznano mislinjsko ozkotirno železnico, ki je vodila v Mislinjski jarek in je bila edinstvena tovrstna prometnica v Evropi za tiste čase.

Že dolgo je ni več. In oba sta šla skozi tisto dolgo kalvarijo in tegebe truge svetovne vojne. Eden je bil v Franciji, drugi pa v daljni Rusiji. Zato pa jima spominov in obujanj najrazličnejših doživetij ni zmanjkalo, ko sta se po dolгих letih spet srečala.

◀ Jože Jaš in Jože Šertel

STELJERAJA

IVAN HAMUN

Po koroških kmetijah je bila steljeraja obvezno opravilo v jesenskem času. Ko so kmetje pospravili poljske pridelke, so se začeli pripravljati na steljerajo. Določili so datum in začeli vabiti sosedje, znance in sorodnike. Steljeraja je bila za kmete velik dogodek, ker so potrebovali veliko ljudi. Sosedje so prišli z vozovi, tudi sekire so moški prinesli s seboj. Zgodaj zjutraj so se zbrali na kmetiji, spili kak šilček žganja in se odpeljali v gozd. Moški, ki so bili bolj korajžni, so splezali na smreke in jih oklestili. Nasekane veje so eni nalagali na kupe, drugi pa na vozove in vozili domov. Zraven so tudi prepevali in bili dobre volje.

Takšnih steljeraj, kot so včasih bile, sedaj ni več. Zakon o varstvu gozdov ne dopušča, da bi klestili smreke. Tu in tam še sedaj priredijo steljerajo, le da klestijo podrtе smreke, ki jih je gozdar prej ožigosal, da so jih lahko podrli. Sedaj za steljo grabijo listje in mah.

Nekaj dni pred steljerajo so imele gospodinje veliko dela, ker so morale pripraviti veliko hrane. Za ta dogodek so zaklali ovco, svinjo in nekaj kokoši. Gospodinje so spekle krofe, pogačo, potico in obvezno je moral biti tudi šarkelj, v katerega so zapičili „pušelj“. Tisti dan ni bilo kosila, ker so bili ves dan v gozdu. Ko se je stemnilo, so se zbrali v hiši ob polni mizi dobrot. Tudi pijače ni manjkalo. Harmonikar je nategnil meh, začela se je zabava. Na mizo so postavili šarkelj s šopkom na sredini. Prinesli so sveže olupljeno repo ali sveže olupljen del palice, ki je bila zelo gladka in jo je bilo težko obdržati v roki. Tisti, ki je obdržal v roki palico ali repo, je zmagal in dobil šarkelj, v katerem je bil šopek. Zabava je trajala do jutra. Škoda, da takšni običaji izginjajo.

ZA VAREN ZAČETEK ŠOLSKEGA LETA

Komisija za tehnično urejanje in preventivo v cestnem prometu pri mestni občini Slovenj Gradec

Tako kot vsako leto je tudi letos Komisija za tehnično urejanje in preventivo v cestnem prometu pri svetu mestne občine Slovenj Gradec pripravila nekaj aktivnosti za varno pot v šole na področju občine. V komisiji so predstavniki strokovne službe mestne občine Slovenj Gradec, predstavniki policije, predstavnik AMD, predsednik izpitne komisije iz upravne enote Slovenj Gradec in Komunalnega podjetja Slovenj Gradec. Na letošnjem pripravljalnem sestanku komisije so sodelovali tudi vsi ravnatelji osnovnih šol in vrtca.

Vse aktivnosti so potekale v sodelovanju s policijsko postajo Slovenj Gradec in usmeritvami sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Republike Slovenije.

Mentorji za prometno vzgojo bodo otroke poučili o novostih novega zakona o varnosti v cestnem prometu, predvsem opozorili, da je obvezno nositi zaščitne čelade za kolesarje (člen 74) in kresničke (člen 84). Žal, je delo mentorjev za prometno vzgojo neobvezni del šolskega programa, zato je potrebno za uspešnejše in bolj množično vključevanje učencev ustrezno motivirati predvsem mentorje. V ta namen bi se moral ustanoviti poseben pool, ki bi združeval zainteresirane proizvajalce in prodajalce zaščitne opreme, koles, mopedov ipd. ter ustanov in organov, ki po pristojnostih urejajo to področje.

Za opozorila voznikom in pešcem so bili postavljeni panoji, ki so jih narisali učenci ob pomoči učiteljev likovne vzgoje in plakati „SPET SMO TU!“ Za

boljšo vidnost otrok so bile za prvošolčke in male šolarje razdeljene rumene rutice in kresničke.

Za varno prečkanje bolj prometnih cest in vzdolž šolskih poti smo organizirali „šolske patrolje“, ki so bile postavljene na 18 izpostavljenih točkah. V teh patroljah so prostovoljno sodelovali: podjetje EFEKT, taborniki Rod severni kurir, prostovoljna gasilska društva Slovenj Gradec, Pameče, Sele - Vrhe, Podgorje in Šmartno. Člani šolskih patrolj so bili opremljeni s posebnimi svetlobnodbojnimi telovniki. Na vseh pomembnih točkah so varovanje izvajale tudi policijske enote.

Vse preventivne akcije bodo zvedene, če v teh aktivnostih ne bodo aktivno sodelovali tudi starši z vsakodnevnim opozarjanjem in vzgajanjem otrok tudi izven šole, doma in na igriščih. Ta vzgoja je potrebna zaradi popularnih rolk in skateov, s katerimi so včasih otroci prehitri in nevarni za druge udeležence v prometu. Za rolkarje in skatarje je mestna občina Slovenj Gradec zgradila posebne poligone. Pomembno je, da koristniki poligona tudi tu uporabljajo ustrezna zaščitna sredstva.

V komisiji za tehnično urejanje in preventivo v cestnem prometu si želimo, da bi čimveč občanov in podjetij sodelovalo s svojimi koristnimi predlogi za naše delo.

Vsem, ki so sodelovali v „ŠOLSKIH PATROLAH“ se prav lepo zahvaljujemo.

JOŽE KOGELNIK - KLANČNIK DOBITNIK PRIZNANJA ZADRUŽNE ZVEZE SLOVENIJE

MIRKO TOVŠAK, ing. agr.

V času kmetijskega sejma v Gornji Radgoni je bila na dan zadrušnikov slovesna proslava, kjer so podelili tudi letošnja priznanja Zadružne zveze Slovenije.

Med dobitniki je bil tudi Jože Kogelnik - Klančnik iz Dravograda, ki ga zadrušniki poznamo kot predanega zadrušnika in zadružnega funkcionarja v Kmetijsko - gozdarski zadrugi Dravograd.

Sicer se Klančnikova kmetija ponaša s tem, da z vsemi svojimi kmetijskimi proizvodi aktivno sodeluje z zadrugo, z zadrugo pa sodeluje tudi pri nabavi vseh repromaterialov in pri obnovi strojnega parka. Pri Kogelniku trenutno gospodarijo na 30 ha kmetijsko obdelovalnih površin ter 30 ha gozdov, na njem pa imajo tudi 8 ha travniških površin v hribovitem območju.

Ta zemlja je osnova za rejo 31 krav molznic črno bele pasme, stalno redijo 16 brejih telic za obnovo osnovne črede ter 10 mladih telet. Dodatno pa redijo še 30 ovac izbrane pasme.

V hlevih za vzrejo pujskov je 40 plemenskih svinj in dva merjasca, kar omogoča proizvodnjo 550 do 600 pujskov letno.

Poleg dobro organizirane proizvodnje v hlevih se na Klančnikovi kmetiji ukvarjajo še z rejo jelenov damjakov in muflonov. Oče Jože in sin Marko sta z dušo pri lovu. Ker jima ob delu na kmetiji ostaja malo časa za zadovoljevanje lovskih užitkov drugje, jih najdejo kar doma. Dopolnilna dejavnost reje divjadi pa daje kmetiji tudi

primeren finančni učinek.

Klančnikova kmetija je odprta za vse ljudi. Letno jo obišče več deset organiziranih skupin. Kmetijo obiskujejo tudi osnovnošolski in predšolski otroci, saj je s svojo proizvodnjo vzgojno zelo zanimiva.

Najbolj pomembno za Kogelnikovo kmetijo pa je, da je družinska kmetija in se za njen obstoj ni bati. Za to sta porok sin Marko in snaha Marjana, ki sta s srcem in dušo zavezana kmetu in zadrušniku.

- 1 Predsednik zadružne zveze Slovenije g. Peter Vrisk podeljuje zadružno priznanje Jožetu Kogelniku.
- 2 Na prireditvi je pozdravil prisotne zadrušnike tudi minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano g. Ciril Smrkolj.
- 3 V letošnjem letu so tudi šolski otroci tekmovali v svojih risarskih spretnostih na temo zadružništva. Na proslavi so najboljšim podelili priznanja.

Foto: Mirko Tovšak

PRELEPA JE ŠENTILJSKA FARA

JOŽE KRAJNC

Tako radi prepevajo šentiljski farani, kot tudi drugi farani v Sloveniji o svojih krajih. Lepe so vse slovenske fare, a najlepša in najdražja je vsakemu njegova, rodna, v kateri živi.

Letos, ob godu sv. Ilije je šentiljska fara ponovila lanskoletno slavlje 600 -letnice nastanka. Obakrat je s svojim obiskom faro počastil mariborski škof dr. Franc Kramberger. V juniju je tu občina Mislj
nadaljevanje na strani 17

G. dekan Tine Tajnik blagoslavlja obnovljen Finkov križ v Stražah pri Misljini. Križ je zasnoval in obnovil dr. Alojz Pogořevc, rojen v župniji Šentilj.

Foto: Jože Krajnc

inja zopet praznovala svoj občinski praznik. Tudi letos so prejeli občinska priznanja predstavnikov društev in tudi zaslužni posamezniki iz vseh področij javnega delovanja. Teh je tudi v preteklosti v kraju bilo veliko in sledove in plodove njihovega dela danes uživamo vsi. Priznanje je dobila tudi župnija Šentilj. Za njen napredek na vseh področjih, verskih in materialnih pa je v zadnjih dveh desetletjih zaslužen župnik in dekan gospod Tine Tajnik. Vse cerkvene stavbe v fari so dobile od zunaj in znotraj novo podobo in so tako olepšale izgled kraja in občine. Lahko trdimo, da je on vložil za lepoto in pestrost kraja in javnega življenja veliko truda, skrbi in dela. Župnijski svet, ki ga je ustanovil, mu pomaga pri vseh pomembnih odločitvah na verskem in drugih področjih delovanja. Če se omejimo samo na dela za obnovo in lepoto skralnih objektov, ki so v okras kraja in občanom v ponos, naj naštejemo: nova fasada na cerkvi, kaplaniji in župnišču in na novo prekrit zvonik, nova zakristija z vso novo opremo, vetrobrani pred vrati cerkve, sedaj pa obnavljajo še obzidje okoli cerkve in urejajo okolico. Iz nekdanih svinjakov je nastala nova stavba z garažami, kotlovnico, večnamensko dvorano, s kuhinjo za potrebe verouka in slovesnosti župnije in potrebe župljanov. V cerkvi je povečan kor, novi tlaki in oltar, novi stoli s prevleko, preproge po tleh, cerkev je na novo prebeljena, nove so luči in ozvočenje, zvonove pa poganja elektrika. Tudi župnišče je od znotraj preurejeno. V pritličju je kapela za bogoslužje v delavnikih pozimi, velika kuhinja, jedilnica in pisarna, v nadstropju pa so sobe, pripadajoči prostori in knjižnica. Marsikaj je še v načrtih. Tudi podružnične cerkve: sv. Lenart, sv. Urh in sv. Ahac so dobile novo obleko in imajo urejeno okolje. O tem pa mogoče kdaj drugič.

Na novo postavljena kapela na Pungartu pa privablja na bogoslužje, ki ga vrši škof, veliko ljudi. Je četrta podružnica župnije.

Na novo je bil postavljen tudi 13 metrov visok križ na Sertelovem vrhu, ki ga je zasnoval in postavil domačin dr. Alojz Pogorevc. Veliko skrbi posveča župnik tudi obnovi kapelic in drugih nabožnih zgodovinskih znamenj v fari.

To je le nekaj glavnih del, ki so bila izvedena v kratkih dveh desetletjih župnikovanja gospoda Tineta Tajnika. Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti zaslužnih župnikovih pomočnikov, pevovodij in pevcev, članov župnijskega sveta, cerkovnika Jerneja Zaveršnika, ki poleg cerkve in zvonjenja skrbi tudi za pokopališče in pogrebe. Z njegovo pomočjo dobiva božja njiva vedno lepšo podobo in urejenost. Organist in dolgoletni ključar Jože Rošar zbira okoli sebe mlade fante in dekleta in jih vključuje v cerkveno petje.

Cela vrsta ljudi skri za lepoto kraja in so vključeni tudi v župnijske dejavnosti. Vseh teh komisija za priznanja pri občini Mislinja ni videla. Kdor zna delati z ljudmi, veliko doseže in to so dokazali naši farani.

Kjer glasba je doma, sin na harmoniko igra. ►

Nad vrati piše:
Bog blagoslovi tvoj prihod
in tvojo pot,
ko greš od tod.

ČUVAJ

GORAZD MLINŠEK

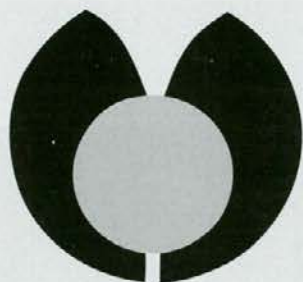

„Skrbno bom čuval Marka in moje otroke!“ razmišlja bernardinec pred lepo okrašeno pasjo uto v spodnji Kozarnici.
Foto: Gorazd Mlinšek

PRI REBERNIKU NA PERNICAH

LUDVIK MORI

KOROŠKA ZADRUŽNA HRANILNO KREDITNA SLUŽBA p.o.

SLOVENJ GRADEC, CELJSKA C. 7
TELEFON: (0602) 42-341, 42-344,
43-193
TELEFAX: (0602) 43-301

TOLAR NA TOLAR ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

OBRETNOSTNE MERE ZA HRANILNE VLOGE OD 1. SEPTEMBRA 1998 DALJE

Vloge	na mesec (31 dni)	na leto
Vloge na vpogled, tekoči in ŽR občanov (1%)	.08	1.00
Žiro računi društev (1%)	.08	1.00
Depoziti nad 31 do 61 dni (T+1%)	0.71	8.63
Depoziti nad 91 dni (T+2%) (D+2%)	0.79	9.70
Depoziti nad 181 dni (T+2.5%) (D+2.5%)	0.83	10.24
Depoziti nad 1 leto (T+4%) (D+4%)	0.96	11.85
Kratkoročna posojila za kmete člane zadrug (T+12)	1.59	20.46
Kratkoročna posojila za kmete nečlane zadrug (T+16)	1.90	24.76
Zakonska zamudna obrestna mera (letni T+18)		25.55

T je temeljna obrestna mera, ki jo za vsak mesec določi Banka Slovenije trenutno kot aritmetično povprečje indeksa rasti drobnoprodajnih cen za zadnjih 12 mesecev od 1. 1. 1998 dalje.

D je devizna klavzula, ki se izračuna kot razlika med srednjim tečajem Banke Slovenije za DEM na dan poteka vezave in na dan sklenitve vezave.

ZLATA NALOŽBA

Z VARNIMI KORAKI DO SVOJEGA ZAKLADA

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.
2507 MARIBOR,
Cankarjeva 3,
tel.: 062/224-111

brezplačna telefonska številka
za naročanje zavarovalniškega zastopnika

080 - 19 - 20

NOVE - NIŽJE OBRETNOSTNE MERE ZA POSOJILA OBČANOM od 1. 9. 1998 dalje

koroška banka

Koroška banka d.d., Slovenj Gradec,
bančna skupina Nove Ljubljanske banke

KRA TKOROČNA POSOJILA

- z odplačilno dobo do 3 mesecev TOM + 3,90% letno
- z odplačilno dobo nad 3 do 12 mesecev TOM + 4,75% letno

DOLGOROČNA POSOJILA

- z odplačilno dobo nad 12 do 24 mesecev TOM + 6,50% letno
- z odplačilno dobo nad 24 do 60 mesecev TOM + 7,25% letno

Za gotovinska posojila se obrestna mera poveča za 0,70 % točke, razen pri posojilih do 3 mesecev.

Vredno se je prepričati o naši ponudbi, zato obiščite naše enote v Slovenj Gradcu, Dravogradu, Mežici, Črni na Koroškem, na Prevaljah, na Ravnah na Koroškem, na Muti, v radljah ob Dravi, v Podvelki, v Vuzenici in v Misljinji.

Vaša banka
Koroška banka d.d.
Slovenj Gradec

NA PISTOTNIKOVI DOMAČIJI SO NEKOČ ŽIVELI DOBRI GOSPODARJI

FRANJO HOVNIK

Kmetija, ki jo bom predstavil, še zdaleč ni edina, na kateri je nekoč teklo pravo, idilično življenje, danes pa okoli nje gospodarijo glodalci, v notranjosti pa pajki. V hlevu je bilo polno živine, par konjev, svinje in kokoši, katerih gospodar - petelin - je bil že ob prvi jutranji zarji pokonci in živahno kikirikal na bližnjem kupu svežega hlevskega gnoja ter vabil svojo številno kurjo družino na plan. Nekdaj mogočna Pistotnikova kmetija leži v Jazbini, zahodno od Uršlje gore. Tu sta dolga desetletja skrbno gospodarila Ana in Janez Klavž. Kot otrok sem živel na tej kmetiji in sem moral ob žetvi rži ali pšenice po njivi pobirati žitno klasje za žanjicami, ki so svoje delo opravile s srpi, hkrati pa sem nosil snope k ostrvim, kamor so jih privezovali, da se je žito posušilo. Tedaj, pred več kot petdesetimi leti, se namreč nikomur ni niti sanjalo, da bodo razna kmečka opravila, vse od setve do mlačve, opravljali stroji, ki so zamenjali konje, vole, predvsem pa ljudi. Za najtežja dela so premožnejši kmetje zaposlovali hlapce in dekle. Tako je teklo življenje iz leta v leto, dolga stoletja, iz roda v rod. Prišel je trenutek, ko je od dela, skrbi in boleznih umrla gospodinja Ana. Na kmetiji sta ostala mož Janez in sin Rado, hčerka Micka pa se je že prej omožila in odšla k možu na drugo kmetijo v dolino. Pri njih je živel še hlapec Srečko. Pozneje je tudi on odšel s kmetije in se zaposlil v mežiskem rudniku ter si ustvaril družino. V visoki starosti je umrl tudi gospodar Janez. Na domačiji je ostal sin Rado s svojo družino. Nekega dne je dokončno spoznal, da teh strmin nikoli ne bo mogel obdelovati s stroji. Dogovoril se je z vodstvom kmetijske zadruge Prevalje za zamenjavo nekaj deset hektarjev gozda za opuščeno Ulcijevo kmetijo na Zelen bregu nad Ravnami. Tu je najprej zgradil novo gospodarsko poslopje. Žal, vseh svojih načrtov ni mogel urešničati, ker je mnogo prezgodaj umrl. Novo kmetijo in delo je prevzel sin Janez, ki je postavil kmetijo na trdne temelje, zgradil novo hišo, v kateri sedaj složno živita z materjo Marjeto. Iz pogovora z gospodinjjo Marjeto sem razbral, da imata oba s sinom še vedno domotožje po stari domačiji. Kadar le utegnet, rada gresta v Jazbino k sorodnikom, znancem in prijateljem, s katerimi so prej živeli v razumevanju in medsebojni pomoči. Pistotnikova domačija pa bo še naprej propadala: žal, ni edina! Na Koroškem je še več takih, zlasti v višjih in strmih legah Uršlje gore, Pece. Ponekod ni naslednikov; mnogi so odšli v daljni svet.

1 Nekdaj mogočna Pistotnikova domačija v Jazbini pod Uršljo goro že dolgo vidno propada.

2 Ana in Janez Klavž - zadnja gospodarja na Pistotnikovem gruntu.

3 Pistotnica s Srečkom Hovnikom, rejencem in hlapcem.

Foto: Franjo Hovnik

70 LET JAKOBA IN JUSTINE SALČNIK

LUDVIK MORI

Zadnjo julijsko nedeljo je bilo na Viču pri Vranjeku nadvse slovesno in veselo, ker je pet sinov z družinami svojim staršem priredilo prijetno slavlje ob njunem življenjskem jubileju, kar sta si v svojem trdem življenju res zaslužila. Morda bo kdo rekel, da 70 let ni tako dolga doba, a ob spremljanju boleznih in življenjskih uspehov le ponovno ozdravljen človek zna ceniti trud in uspehe take družine. Jakob pove, da sta oba z ženo privekala isto leto na svet, on v najemniški družini kot dvojček s sestro Ančko, ona v kmečki družini pri Luči. „Sem pa na srečo toliko starejši, da me mora tudi žena ubogati, ne samo jaz njo,“ se zasmije Jakob. Z grenkobo v srcu se Jakob spominja svojih otroških let, ko se je z veliko težavo in s pomočjo dobrih ljudi in zdravnikov otresel težke bolezni in gotove invalidnosti že v ranih letih, posebno še, ker takrat nihče v družini ni bil zdravstveno zavarovan. Brž, ko je odvrget šolsko torbo, je nastopil službo hlabca, ki je bila prav tako težka in trda. „Se spominjate kakšnega posebnega dogodka?“ sem ga vprašal.

„Ja, s hlapcem Janezom sva spala v hlevu, ponoči pa se je odvezal konj in z naju povlekel še tisto borno odejo, s katero sva bila odeta, jo pohodil in razcefral. Potem sva si v uti v otavo skupala luknjo in si uredila ležišče ter v hudem mrazu prespala noči v dveh hudih zimah. Tudi pozimi je

bilo treba zgodaj vstajati. Sicer pa je bila vsaka služba trda šola za nadaljne življenje.“ Da bi pregnal te trpke spomine sem povprašal, kako in kje sta se našla z ženo Justino. „Ja, v tistih časih smo na podeželju še vse delali ročno ter si pomagali drug drugemu pri raznih opravilih in Lučova dekleta, kakor se je tam

po domače reklo, so najraje naprošale za delo fante, ki so jim bili všeč. Tako smo se lahko pošalili, da smo kosili ali zlagali žito pri luči, ali pa so šaljivo rekli, da na tisti kmetiji naredijo vsa dela pri luči. Seveda je bilo delo pri petrolejkah v tistih časih nemogoče, lahko pa smo kakšno delo opravili v mesečini. No, tako smo se mladi srečevali pri delu, veselicah ali žegnanjih, se družili in se zaljubili.“

Tudi za Jakoba in Justino so nastopili svetlejši dnevi z novimi cilji, ki sta jih z marljivim delom tudi dosegla, ko jima je uspelo kupiti skromen domek ob cesti proti Avstriji. Tu je odrasčalo njunih pet fantov: Jože, Andrej, Franci, Tone in Vinko, ki sta jim omogočila šolanje do poklica in jih vzgojila v poštene in marljive krajane z vsemi tistimi vrlinami in vrednotami, ki sta jih osvojila sama. Srečna sta, kadar ju obiščejo otroci z vnuki in pravnuki, ki so zanju prava radost. Bliža se jubilej njune zlate poroke. V imenu vseh, ki ju poznamo, želim, da bi ta jubilej zdrava in čila dočakala.

HOTULJSKI PETER JAMER 70 LET

ROK GORENŠEK

Prvega avgusta letos je Peter Jamer praznoval 70 let svojega bogatega, pestrega, z dobro voljo in smehom ter neločljivo harmoniko zaznamovanega življenja. Praznoval je zdrav, vesel in mladosten. In če na kratko prelistamo življenje našega slavljenca, bomo našli tudi pravi vzrok za to. Rojen je bil pri kmetu Nacesniku na Libeliški gori, 24. julija 1928 kot šesti otrok med dvanajstimi. Že po vrstnem redu rojstva otrok je bil obsojen in določen za pot s trebuhom za kruhom, za delom in zaslužkom za preživetje. Prej pa se je moral navaditi vseh kmečkih del in opravil: sekanja lesa in del v gozdu ter pri živini. Ni še bil star 14 let, ko je spoznal in vzljubil diatonično harmoniko. Ostala

sta si zvesta vse življenje. Petra si brez svoje harmonike ni mogoče zamisliti. Glas njegove harmonike je ponesel našo „hotuljsko polko“ po vsej bivši Jugoslaviji, Sloveniji in daleč v svet: v Francijo in drugam. Peter je sedaj član harmonikarskega orkestra KUD Ravne na Koroškem, ki bo v kratkem praznoval 15 - letnico delovanja. Ker so Petru rojenice ob rojstvu določile, da bo moral kmalu od doma, se je to kmalu tudi zares zgodilo. Iskal je delo in ga našel v železarni Ravne. Šest mesecev je hodil na delo v železarno peš od Nacesnika. V letu 1953 je spoznal mlado učiteljico Jožico na Strojni in kmalu je bila poroka. Po poroki sta se 1955 preselila v

Kotlje, kjer sta zgradila hišo in se stalno naselila. Tako kot nekoč, Peter še sedaj rad raztegne svoj meh, kajti brez njega in njegove harmonike ni dobre volje na prireditvah kot so: prvomajski pohod, godovi, rojstni dnevi. Nikoli ni odrekel, kadar smo ga prosili, da bi prišel in zaigral, če smo si zaželeli plesa in veselja. Tudi pozno ponoči je prišel in nas razveselil. Z njim je po navadi prišla tudi njegova žena Jožica, ki je zelo rada plesala. Čas, ura, dan ali noč pri tem nikoli niso igrali vloge. Vsi, ki ga poznamo, našemu hotuljskemu Petru, našemu prizadnemu gasilcu, predvsem pa harmonikarju in prijatelju iz srca želimo še mnogo srečnih, zdravih let življenja.

90 LET MARIJE PERUŠ

Društvo invalidov - AMALIJA VEROVNIK

V soboto, 22. avgusta 1998 smo kupili skromno darilce in se odpeljali v Slovenj Gradec, kjer sedaj živi Marija PERUŠ, v lepem sožitju pri svoji hčerki.

Marija Peruš je majhna ženkica, visoka komaj 135 cm. Tako je bila izmerjena uradno. Pa vendar je to velik, velik človek. Rojena je bila 22. avgusta 1908 leta v Sentjanžu pri Pridgarju.

Ko je bilo Micki pet let, sta dedi in bica prodala kmetijo. Mama Terezija in mala Micika sta začeli vandrat od kmeta do kmeta.

Po mamini smrti se je zadrževala večinoma v Selovcu. Sin Milan se ji je rodil v Pernatovem mlinu 1933 leta, hčerka Anica pa 1940 leta pri Skrinjarju. Živel in delal so še pri Jelenu, pri Dobrovniku, v Brezniški bajti v Otiškem

vrhu, v bloku na Robindvoru in sedaj v Slovenj Gradcu. Preživljala se je s težkim kmečkim

delom. Težje je bilo še zato, ker je invalid že od rojstva. Danes dobiva skromne tisočake za preživetje.

Pa vendar je dočakala spoštovanja vrednih 90 let. Ko je ob praznovanju k njej sedla gospa Dobrovnik, se mi je zazdelo, da preleva spomine na tista leta. Saj je ženkica čila, lepega obraza, še spomin ji veliko ne peša. Malo je naglušna.

To soboto popoldne je pogrešala le muzikante. Tudi to smo nadoknadili. Nekaj viž ji je zaigral par dni kasneje Gregi Verovnik. Tako smo ji v veliki družini, ob polno obloženi mizi, lepi torti v obliki obletnice, nazdravili še na mnoga leta. Upamo, da bo to tudi držalo, saj so bile želje vseh nas iskrene.

60 LET SKUPNEGA ŽIVLJENJA IVANA IN TEREZIJE PAČNIK p.d. ŠAŠL

vnukinja MARTA

▲ Terezija in Ivan Pačnik

Teden dni pozneje pa sta v zakonski jarem stopila še vnukinja Milena in Tine Brunet. ▲

nega življenja. Naj ta dan ostane v srcih vseh nas kot nepozabni, kajti življenje je tako minljivo - danes smo, jutri nas že gruda krije. "Ob koncu je dedku in babici čestitala in prebrala še verze, ki jih je sestavila za to priložnost:

Glej, kako vrti se ta naš svet, kdo bi sploh lahko verjel to stvar, da minilo dolgih 60 je let, kar sta se podala pred oltar.

Takrat, ko sta postala mož in žena, ko sta se vroče iz srca ljubila, lepa, kakor ti, ni bila nobena, lepšega ti nikjer ne bi dobila.

Obljubila sta si zvestobo večno, spoštovanje in ljubezen srečno, pa naj pride žalost ali bolezen, vaju bo vezala le ljubezen.

In kjer je sreča, tam življenje klije! Rodili so se vama hčere in sinovi, njim sta sanje vse najlepše posvetila, topel dom sta jim ponudila.

Al' skalit' se morala je sreča, komu je življenje zmeraj sladko? Al' sploh komu teče vse prav gladko? Ne, ker usoda je nepredvidljiva.

Sreča, da prav vse zaceli čas, sreča, da tud' hudo vse premine in da se napiše med spomine, ki jih v sebi nosi vsak od nas.

Šašlovi potomci so letos praznovali več prijetnih dogodkov. Med njimi je bilo izredno veselo in slavnostno na biserni poroki Šašlovih staršev. Tretjič sta se poročila v razborski cerkvi ob prisotnosti več kot 80 sorodnikov, slavje pa so nadaljevali doma v novi hiši, kamor sta se Ivan in Terezija preselila pred šestimi leti. Kljub letom, Ivan jih ima že čez 90, Terezija pa nekaj čez 80, sta se veselila s svojimi najbližjimi pozno v noč, Ivan celo do jutra.

Kot vedno ob veselih dogodkih je Ivan zaigral na svojo priljubljeno harmoniko. Vnukinja Marta je v imenu sorodnikov nagovorila babico in dedka: „Malo komu in le enkrat v življenju je človeku dano ućakati tako visok jubilej.

Koliko spominov, lepih in toplih, pa tudi bolećih se je nabralo v teh letih, vesta samo vidva, kako svetli so bili dnevi in kako temne noći, za katere sta mislila, da ne bodo ime-

le jutra. Pa vendar vse mine, življenje se nadaljuje, obdano z bremeni, ki jih ob danih trenutkih lahko odložimo, a si zopet nadenemo nove. Velika milost je pri vsem tem imeti ob sebi človeka, ki ti zvesto in trdno stoji ob strani, ki ti je v oporo, ki je tvoj poslušalec in tolažnik, ki se zna poveseliti s tabo in takrat se sreća še podvoji. Vse to sta vidva živela in doživela dan, ko smo se vsi zbrali in želimo z vama deliti srečo in enkratnost 60 letnice skup-

PA STA JO DOČAKALA - ZLATO POROKO

SILVO JAŠ

Izdala jo je množica svatov in tisto praznično, poročno vzdušje z muziko nepogrešljive Babnikove godbe v povorki iz Šentilja naprej.

Skromna sta slavljenca Marija in Ivan GOLOB, zato ni čudno, da so njun praznični jubilej slovesno pripravili njihovi otroci: Miha, Bojan in Danica.

Ivana poznamo kot šegavega, hudomušnega možakarja. Zrasel je na Cesnikovi kmetiji, tam nad značilnim Mislinjskim klancem. Kakšno pa je bilo takrat življenje na kmetih z desetimi otroki, pa ni potrebno posebej opisovati.

Kot devetnajstletnega mladeniča so nasilno mobilizirali v nemško vojsko, kjer je okusil vso krutost in nesmiselnost vojne in njen konec je dočakal v ameriškem ujetništvu. Po končani vojni se je vrnil domov in potem vso delovno dobo do 1984 leta delal na gozdarstvu Mislinja. Tudi Marijina življenska pot je bila vse prej kot lahka. Izhaja iz številne kmečke družine Lahovnikovih iz Pake pri Velenju, kjer je odrasla.

Odrasla se je zaposlila na nekdanjem Konfortu v Mislinji, potem pa je delala v Gorenju do upokojitve.

Na slovesnosti je župan občine

Mislinja Mirko Grešovnik dejal, da so spomini kljub tegobam, ki sta jih morala zakonca prebroditi v preteklosti, zagotovo tisti in najlepši iz mladosti. Takrat namreč,

ko sta se prvič spoznala, ko sta se na njunih srečanjih začela pogovarjati o skupnem življenju. Veliko sta doživela, še več dobrega naredila na prehojeni življenski poti, pa tudi veliko preizkušenj ju ni obšlo. In vse sta zmogla prenašati. Ko pa se sedaj takole pogovarjata in v mislih sprehajata po pol stoletja dolgi življenski poti, sta srečna in zadovoljna. Srečna, ker ju obiskujejo njihovi trije otroci in šest vnukov ter trije pravnuki.

Poleg vsakdanjega dela pa sta oba našla še čas, da sta s prizadevnim in marljivim delom veliko prispevala za napredek kraja, za boljše življenje občanov. Sovaščani znajo najbolj ceniti in vrednotiti Ivanovo delo za dobro vodenje in razvoj nekdanje krajevne skupnosti Mislinja, Golobova Manka, kot jo radi imenujejo, pa je vse svoje sile in moči posvetila delu v društvu invalidov.

Slavje pri Golobovih je nepozaben dogodek in doživetje za slavljenca, pa tudi za njune najbližje, prijatelje, znanke in sovaščane.

ZVEST KMETIJI IN ZEMLJI

FRANC JURAČ

Miro Zanoškar: "Življenje v dvoje na kmetiji bi bilo lepše, kot pa osamljenost..." Foto: Franc Jurač

Ravnjakova kmetija v Otiškem vrhu pri Dravogradu je rahlo prislonjena v strmine Pohorja. Meri petnajst hektarjev, od tega pa je okoli 10 hektarjev obdelovalnih površin in pet gozda. Po očetovi in materini smrti leta 1994 je na kmetiji ostal sam, 30 letni Miro Zanoškar. Na kmetiji opravlja vsa kmečka dela sam, prav tako v hlevu, v svinjaku, pa tudi kot gospodinja mora

sam stopiti za štedilnik.

Vsak dan je treba najprej postoriti v hlevu, potem pa na polju. Zjutraj je treba zgodaj vstati, pomolžti krave in mleko odpeljati v zbiralnico. To je delo, ki ga mladi Mirko opravlja vsak dan, dan za dnem. Vse delo opravi sam, le ob večjih delih mu pomagajo sosede in sorodniki.

„Ko sta mi v enem letu umrla oče in mama, mi ni kazalo drugega kot to, da sem pustil službo in se posvetil kmetiji. Škoda se mi je zdelo, da bi kmetija pričela propadati še zlasti sedaj, ko so že tako slabi časi za kmetijstvo. Moral sem nadaljevati z gospodarjenjem na kmetiji. Težko je, pa vendar z dobro voljo gre“, je jel pripovedovati Miro. „Ko sem ostal sam, sem se zavedal, da me čakajo težki in hudi časi. V tlažbo pa mi je bilo le to, da sem mlad in vajen težkega dela, pa bo že šlo.“

Srednje velika kmetija vam ne daje veliko dohodka; kaj je glavni prihodek na kmetiji?

„Res je, kmetija je med manjšimi.

Deset hektarjev je obdelovalne zemlje, pet pa je gozda. Zaradi slabega prirastka v gozdu nimam kaj iskati, zato je glavni dohodek na kmetiji od oddaje mleka in prireje kakšnega bika na leto. Pri prizvodnji mleka je vsakodnevni „šiht“, ko ga moraš vsak dan opraviti v določeni uri. In tu je še ob koncu meseca glavni zaslužek, če dobiš mleko vsak mesec redno plačano. To je za vsakodnevne potrebe in dajatve, ki jih moram obvezno plačevati za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje, kje pa so še drugi izdatki? Drugje pa na kmetiji nimaš iskati denarja.“

Mladi gospodar Ravnjakove kmetije Miro Zanoškar je zvest svoji kmetiji in ljubi zemljo. „Če tega ne bi bilo v meni, bi zagotovo imel do kmetije in kmetijstva drugačen odnos. Tako pa vidim, da je škoda opustiti zemljo in zanemariti kmetijo. Ko kmetija enkrat propade, jo je težko spraviti ponovno na noge. Takšnih kmetij je danes veliko, ki so na robu propada, mladi pa ne za-

nima, da bi gospodarili na kmetijah.“ pravi Miro Zanoškar.

Ob trdem kmečkem delu, ki ga Miro opravlja na svoji kmetiji od jutra do večera, pa zaradi utrujenosti ob večerih ne zahaja v družbo in si ne išče zabave. Za to tudi nima časa: kmetija ga preveč obremenjuje in zaveda se, da mora vsako jutro zgodaj vstati, da lahko pravočasno postori vse potrebno: nakrmi živino in spravi pravočasno mleko do zbiralnice. Po tem pa ga čaka delo na polju, posebno sedaj v jeseni, ko je največ dela s pravilom pridelkov.

„Res je, da ob obilici dela, ki ga imam na kmetiji, nimam nikoli časa za kakršno koli razvedrilo. Rad pa ob večerih gledam televizijo in prelistam kakšen časopis. To pa je tudi vse.“

Resno pa Miro razmišlja tudi o tem, da bo treba na kmetijo pripeljati gospodinjo, da si bi ustvaril družino, ki bi mu bila za družbo in v veselje ter na stara leta v pomoč.

SPOMINI NA DRVARJENJE IN GOZD

MIRKO KUMER

V rubriki Priglasje zgodovine objavljamo nov prispevek Mirka KUMRA iz Prevalj „Spomini na drvarjenje in gozd“.

Besedilo je dokaj obširno, zato ga bomo spet razdelili na več nadaljevanj, ki se bodo predvidoma iztekla konec leta.

Nadaljevanje iz
Viharnika št. 8/98

RUČNIK

Tu so drevesa - smreke in kakšna jelka (takrat smo jo imenovali le hoja) - rasla v hudi strmini planine Gornja. Debla, oziroma drevesa so do tesališča spuščali kar v skorji in s šopom vej pri vrhu, da se niso zatikala po strmini. Kljub temu pa je par dreves drselo mimo tesališča, ki je bilo na robu gozda, preko ozkega travnika v njivo nad gospodarskim poslopjem. Ker so se vrhi odlomili, so se debela zarila globoko v njivo. Morali smo vrh odžagati, saj ga ni bilo možno izvleči.

Ves les so obtesali na dveh tesališčih in narasla sta prav lepa kupa tršic pa tudi skladovnica tramov. Jaz sem opravljal običajna lahka dela. Ker je bila strmina, sem tu in tam tudi kakšno drevo spravil bližje tesališča in jo olupil ter spravil vso smrekovo skorjo v kozolec. Kuhat sva hodila še vedno v bajto nad Pludrom, saj je bila blizu in tudi spat sva hodila še na isto mesto, saj je bilo v senu prav prijetno spanje.

Od teh sečišč smo hodili domov vsako soboto popoldne, seveda peš, saj avtobusov še ni bilo. Moko, zdrob, kavo in sol ter sladkor smo kupovali v Mežici pri Zimmerlu, da je ni bilo treba nositi iz Prevalj.

VITRIH - OT

Še v času obiskovanja osnovne šole na Prevaljah sem v poletnih počitnicah pomagal stricu v gozdu na kmetiji Vitrih, domačini so takrat rekli „Bietrih“. Takrat sva bila na hrani na kmetiji in tudi spala sva v hiši.

Lastnica kmetije je bila zelo ljubezniva žena, dobra, pobožna in stara okrog 60 let. Enakopravno sta bila pri kmetovanju vključena še njen brat Pavel z ženo Mico, gospodinja pa smo klicali Mojca. Pavel je bil močne, visoke postave, dobrodušnega značaja, ki je oskrboval živino in opravljal težja dela z voli. Tudi on je bil že star nad 50 let. Njegova žena Mica je molzla, oskrbovala svinje in podobno. Gospodinja je poleg kuhanja opravljala še druga gospodinjstva

Holcarji v Macigojevem 12. maja 1962: Mirko Čapelnik in brata Mravljak (Krvavčeva)

dela in seveda odločala o gospodarjenju. Bila je višje postave in sloka, medtem ko je bila Mica bolj okrogle postave. Vsi so složno sodelovali in ves čas, kar sem bil tam, nisem slišal kakšne ostreje besede med njimi. Delo je bilo vselej dobro in vestno opravljeno.

Stanovanjsko poslopje - hiša je bilo iz lesenega tramovja, pokrito s skodlami. Na enem od tramov je bila vrezana letnica 1446. Verjetno je od tistega leta obstajala kmetija. Po lesenem stopnišču si prišel v široko lopo, ki je imela izhod tudi pri zadnjih vratih. Na levo si po dveh stopnicah prišel v prostorno sobo imenovano „hiša“ z manjšimi okni in še stranskim prostorom - spalnico. Tudi v „hiši“ sta bili poleg velike mize v kotu s klopmi še dve postelji ter ena ali dve omari. V desnem kotu je bila velika železna peč. Na desni strani lope je bila kuhinja, še starinska. Tu je bila ob isti steni krušna peč, velik štedilnik na drva, odprto ognjišče in še zaprt prostor za dimljenje - prekajevanje mesa. Kuhinja je bila obokana, iz dveh prečnih železnih nosilcev pa sta na klinih visela dva kotla za kuho. Te so uporabljali za svinjsko kuho.

Levo od zadnjih vrat stavbe je bila primerno velika uta - senčnica. V njej so ob toplih dnevih obedovali in tudi večerjali.

Pod stavbo so bili obokani kletni prostori za gomoljaste pridelke in

sodi z moštom, v podstrešju pa hranilo za žitne pridelke in prekajeno meso.

Danes te stavbe ni več. Podrlji so jo leta 1957 in na istem mestu postavili sodobni svinjski hlev. Nekaj metrov stran stoji nova stanovanjska hiša, obdana z rožami na oknih in pred vhodom.

Hlev za živino je še na istem mestu, le da je sodobneje urejen.

Kot že rečeno, sva tu uživala kmečko hrano, ki pa je bila za razliko od nekaterih drugih kmetij, ki sem jih ob tistem času spoznal, izredno dobra. Pogosto so bili za zajtrk ajdovi žganci, dobro zabeljeni z zaseko, saj je bilo domače masti dovolj in tudi ajdo so takrat sejali še po vseh kmetijah, največ na strniščih. Opoldne pa so bili poleg krompirjeve ali zelenjavne juhe „kipjenki“ ali druge testenine iz domače pšenične moke, solata in pogosto prekajeno meso. Tudi prekajeno goveje meso je bilo včasih na mizi, precej slano, sicer pa sočno. Na solato ali mrzel fižol so nalili olje, iztisnjeno iz doma pridelanih sončnic, izredno okusno in seveda domač kis. Ržen kruh je bil vedno na razpolago, tudi mošt - sadjevec. Za večerjo so bile mlečne jedi, saj je bilo mleka dovolj. Skratka, vsa hrana, razen nekaterih dodatkov, je bila domači pridelek.

V gozdu smo les le tesali. Pomagal sem žnurnati in razrezovati debela na optimalne mere. Drevesa niso

bila odkazana in tudi ni bilo določeno, kakšne mere naj gozdariji izdelujejo. Tako so podirali po večini smrekova drevesa, ki so imela pod krošnjo dosti prirastka, ali pa so rasla v gosti skupini, imela od snega polomljene vrhe in podobno. Pri podiranju sva skrbela, da nisva polomila kakšnega „koša“ (podmladka). Upognila sva ga stran ali polomila drugo smreko in ji polomila veje. Tako sva vedno varovalo drevje, povsod, kjer sva delala, saj je gozd kmetom pomenil denar.

Vsa smrekova debela sva olupila, skorjaste plašče zvila v rolo, jih postavila v kozolec blizu kolovoza in pokrila s temi plašči, da role ni mogel premočiti dež in jih spleniti. Tudi tršice so ostale blizu ceste, kjer sem jih še nekaj zravnal v skladovnice, saj so jih takrat kmetje redno pokurili.

Kadar je na kmetiji sezonsko delo tako nanese, sva morala pomagati pri košnji. spravilu sena, polščin in sadja. Tako sva praktično del hrane tudi odslužila.

Ker takratni Vitrihovi niso imeli otrok, sta za njimi prevzela kmetijo bolana sorodnika Franc in Katra. Pa ne za dolgo; umrla sta in njun nečak Rudl je po 1950 letu temeljito spremenil vse gospodarjenje. Tako daje kmetija danes veliko več, kot je nekdaj in drevesa lahko ra-

nadaljevanje na strani 24

stejo daljšo dobo.

Ko je bilo delo v Vitrihovem gozdu končano, sva se preselila v gozd sosednje kmetije OT. Ta kmetija je bila majhna, z malo gozdne površine. Vitrihovo in Otovo posestvo so razmejevali veliki hrasti, visoke breze in košate tepke. V enem teh starih dreves je imela mladiče smrdokavra. Ker se je od daleč slišalo njeno oglašanje kot „but“ - „but“, so jo domačini imenovali „buti“. Krasen ptič, z oranžno rjavo perjanico, s črnim zaključkom. Danes ga skoraj ni čuti in še manj videti. foto 1 (smrdokavra)

Sploh pa je tu bilo mnogo ptičjega petja in žgolenja ter gruljenja divjih golobov, kar danes kar težko doživim.

Tudi v tem gozdu smo izdelovali samo tesan les po prostih merah, da so bile posekane smreke najboljše izkoriščene. Spat sva hodila še naprej k Vitrihu in prav tako na hrano. Od tod sva hodila domov vsako soboto in v ponedeljek nazaj z vlakom, ki je takrat redno vozil v Avstrijo. Izstopila sva na postajališču Holmec, ki je bilo takrat v leseni hišici pred tunelom proti Avstriji. Danes tega ni več in je postajališče onstran tunela bližje mejnemu prehodu. Od tod sva imela do delovišča le 1/4 ure hoda.

Kot je znano, je mimo tega postajališča in preko Vitrihovega gozda, vzporednom s sedanjim železniškim tunelom, peljala rimska cesta. Sledi pa danes ni več.

MACIGOJ

Ne spominjam se točno, katerega leta je bilo, hodil sem še v osnovno šolo na Prevaljah, ko je stric delal v grofovskem gozdu na Macigojevem. Na frato so podirali gozd od ceste, ki pelje od Macigojeve puše v ravni legi in polkrogu pod dolgo travniško jaso, ki meji na gozdni hrbet Kava in nad večjim osamelim travnikom „Škrbotec“ do nekdanje stavbe Macigoj. Frata nad omenjeno cesto (tudi danes pelje gozdna cesta po isti poti) je bila velika ca 3 ha. Podirali so lepa drevesa smreke, bora, macesna in bukve proti vrhu „Ojstrica“ (1213m). Izdelovali so samo hlode običajnih mer (največ 4 m) in vrhače kot brusni oziroma jamski les. V skupini so delali trije drvarji: najemnik na Macigojevem Vester Fortin in njegov sin ter stric Luka. Delali so v „španoviji“ tako, da so akordni zaslužek delili na osnovi zapisanih delovnih ur. Mojster, ki je odgovarjal za delo, je bil Vester. Stric si je

Smrdokavra „Buti“ Vodeb

„holcarska“ bajta iz skorje

postavil skorjasto bajto z zadnjo steno v hrib. Tam si je kahal in spal, medtem ko sta Macigoja hodila domov, kamor sta prišla v dobre četrte ure.

Tu sem počitnikoval le kake tri tedne, saj pri samem delu nisem mogel kaj pomagati, pač pa sem vsem v „puču“ nosil vodo od izvira studenca, ki je bil precej pod cesto. Dobra studenčnica, ki sem jo v puču kar težko nesel v strmino 300 m. „Puč“ smo imenovali lesen in dolg zaprt škafič, enakomerne, valjaste oblike in je držal ca 10 l vode. Na obodu je bila odprtina s čepom, da si lahko natočil vodo in še „cuc“ za pitje ali izliv. Imel je še ročaj za nošenje. Voda v njem je ostala lepo hladna. V ostalem času pa sem nabiral suhljad za kurjavo, pripravil penovce in vodo za kuhanje, po jedi pa sem jih očistil. Na pogradu sva imela slamo in se je kar dobro spalo. V prostem času sem se sprehajal po obširnih pašnikih in travnikih.

Danes je veliko tega zaraščeno z gozdnim drevjem in si je težko predstavljati, da je tik pod navedeno cesto rasla njiva ajde, kamor so se hodili past divji golobi, šoje in srnjad. V jami nad cesto je bila njiva krompirja in sem z dovoljenjem izkopal par še drobnih krompirjev za priboljšek k vsakodnevni žgancem. Tudi do hleva na Puši

sem šel. Od tu se je lepo videlo v dolino Prevalj in Raven. Hlev je bil takrat še lepo pokrit s skodljami in je živina ob slabem vremenu imela lepo zatočišče. Danes je tam le še malo kamenja, njiv ni več. Nekaj okoliških kmetov danes čez leto pase živino v z bodečo žico ograjenih pregonih, da je gozd zavarovan. Drevesa v frati so podirali „na suš“, to je, da so pustili cela drevesa, okleščena in olupljena. Načelo je bilo, da so se podirala navzgor, saj so pozneje odžagani hlodi kar drseli navzdol, dokler se niso kam zatakneli. Okleščeno vejevje so zmetali v „redovce“. Tam nisem bil do konca poseka.

Na jesen oz. zimo so les spravljali najprej iz frate v jamo, potem pa po „Dolgem grabnu“ približno kilometer daleč do tasona, do koder so napadli les in hlodovino zvozili s konjsko vprego. Dolgi graben je v bistvu suh, brez vode, pa vendar je hudourniška ujma delno zasula hlode s kamenjem in peskom. Spominjam se še, da je bil mojster Vester kregan, ker so imeli hlodi premalo nadmere, menda le nekaj cm.

Po teh počitnicah sem v poznejši dobi, pred in po drugi vojni velikokrat šel po uvodoma opisani cesti (danes je po isti trasi speljana gozdno-kamionska cesta), ko sem šel v Pogorevc občudovat blazine

cvetočega vresja in avrikla (domačini ga imenujejo tudi „ženi-tel“), pa tudi na samo opuščeno Macigojevino, kjer imamo lovci bivak. Danes je ta „frata“ gosto zaraščena, ker je bila po sečnji zasa-jena in so tu že kar lepa drevesa.

Macigojevina je obsežno posestvo. Če matični površini okrog nekdanje stavbe prištejemo še prej opisane pašnike oz. tranike okrog „Puše“ in še vmesni „Škrbotec“, bi ob dobrega gospodarjenju lahko redili od 40 do 50 glav goveje živine, pa še nekaj drobnic. Nekdaj so morali biti zelo hudi časi, da je klonil tudi tak posestnik in kmetijo prodal. Kupil jo je grof Thurn, verjetno v 19. stoletju. V „Koroškem fužinarju“ letnik 1987 še pisec navaja ime lastnika Michael Mazigoj, ni pa navedena letnica prodaje. Koliko grofovskih najemnikov se je za tem zvrstilo na kmetiji, bi bilo zanimivo ugotoviti. Sam sem poznal 4: mojstra Vestra Fortina, ki sem ga že omenil, ki je kmalu po opisani sečnji zapustil Macigojevo, si na Dolgi brdi kupil manjše posestvo „Turner“ in se upokojil. Za njim je do začetka okupacije gospodaril Funtek in se preselil na posestvo Broman za Brinjevo goro. In v najtežji dobi, ko so se po naših planinah že oglašali in vodili borbe partizani, se je prav tako iz grofovskega posestva nad ravnami sem priselil Karl Aberšek. Ta je seveda tesno sodeloval s partizani in so ga v prvih dneh leta 1945 prišli aretirati. Z ukano se jim je zmuznil za hišo in v hlev, kjer je v gnojnici pod podom počakal, da so hitlerjanci po brezuspešnem iskanju odšli. S sabo pa so odpeljali njegovo ženo, jo poslali v Dachau, od koder se je srečno vrnila. Karel pa je ostal v partizanih pod imenom Pero do osvoboditve. Ker so Nemci poslopja na Macigojevem zažgali, približno eno leto tu ni živel nihče.

Četrti in zadnji, ki sem ga poznal, pa je bil stric Luka, ki je takrat živel in stanoval v Javorju. Preselil se je sem na Macigojevino, za silo obnovil stanovanjsko hišo in hlev ter z žilavo voljo tam gospodaril do leta 1953, ko se je na željo zadruga in oblasti preselil na kmetijo Šteharje, ki je prišla pod agrarno reformo.

Od leta 1953 naprej je postopoma propadla stanovanjska hiša (začasno je tam stanoval še pastir Kmetijske zadruge Prevalje), propadel je hlev in grunt za silo sedaj vzdržujejo okoliški kmetje za pašo živine. Macigojevina ne bo nikdar več „živa“, čeprav je na zatišni in sončni legi in za vzrejo govedi izredno ugodna.

• 11.9. 1933
+ 26.7. 1998

BERNARD KRESNIK

Mnogo prezgodaj in vse prehitro se je iztekla življenska pot Bernarda Kresnika, gospodarja Krenkerjeve kmetije na Legnu.

Nadi, kot so ga klicali domači in prijatelji, se je moral vse prezgodaj posloviti od svojih najdražjih, od žene Jožice in sinov: Rada, Bernarda in Tomaža.

Za vedno pa so se za njim zaprla vrata gorice Krenkerjeve kmetije, na kateri je Nadi kot najstarejši otrok izmed enajstih, zagledal luč sveta 8. julija 1933 leta in bil v neizmerno veselje materi Mariji in očetu Petru.

Težka pohorska zemlja je mladega Nadija že v otroških učila v pridnega in delovnega človeka.

Potem, ko je odslužil vojaški rok v takratni jugoslovanski vojski, je leta 1962 prevzel kmetijo in na njej pričel sodobno gospodariti.

Zastarelo kmetijo je pričel obnavljati, preuredil je hišo in zgradil sodobno gospodarsko poslopje. Trpel in garal je, da je vse to postal in začel sodobno gospodariti.

Leta 1963 se je poročil z Spanželovo Jožico iz Sel, ki mu je na kmetiji pomagala gospodariti in prenašati bremena težkega dela. Ko sta se starša odselila na Logarjevo, bratje in sestre pa so odšli in si ustvarili svoje družine, sta Nadi in Jožica ostala sama na Krenkerjevi kmetiji.

V strmine kmetije sta na novo zgradila ceste, da je bilo delo s strojei lažje, dostop do njiv in travnikov pa varnejši. Medtem, ko sta obnavljala hišo in gospodarsko poslopje, sta redila konje, s katerimi je Nadi poleti in pozimi prevažal les iz Canjske planine, da je bilo pri hiši več denarja.

V tem času pa je kupoval tudi kmetijske stroje, da je bilo delo na kmetiji lažje.

Ob obilici trdega kmečkega dela pa je Nadi našel čas tudi za razvedrilo. Čeprav izmučen, je nešteto potegnil harmoniko frajtonerico in z bratom Juretom je igral na številnih domačih ohceti.

Leta 1952 je kot 19 letni pohorski fantič stopil med gasilce gasilskega društva Legen in leta 1954 pomagal pri gradnji novega gasilskega doma, kjer je opravil na stotine prostovoljnih delovnih ur in opravil nešteto prevozov gradbenega materiala s svojimi konji.

Vestno in pridno pa je opravljal ključarska dela pri podružnični cerkvi sv. Barbare na Pohorju.

Pod njegovim vodstvom so preuredili zunanost cerkve in nabavili dva zvonova. Kot dober in napreden kmet pa je vsa leta delal v organih kmetijske in gozdarske zadruge in bil delegat takratne občine. Znal je prisluhniti težavam pohorskega kmeta in se zavzemal za njihove interese.

Bil je spoštovan in priljubljen sosed in prijatelj.

Takega, kot smo Nadija poznali, ga bomo ohranili v lepem in trajnem spominu. Naj mu bo lahka domača zemlja, ki jo je vse življenje nadvse ljubil in cenil.

Franc JURAČ

SPOMIN

Že kar tri leta so minila, od kar nas je mnogo prerano zapustil oče, mož, dedi, prijatelj, gozdar, lovec in znanec

ALOJZ KREMZER

Ob spominu nanj se mi nehote utrne verz sloveskega pesnika Srečka Kosovela:

Kako dober je človek v naravi!

Mehak je kot veter, ki v vejah trepeče

in pajčolane tišine razgrinja

povsod, vsepovsod.

Lojze je bil neizmerna zakladnica izkušenj iz narave in neusahljiv vrelec spominov. Znal je opazovati, znal je to opaženo življenje opisati hvaležnim poslušalcem, posebno mladim v vrtcih in šolah.

Lojze, naj bo ta zapis le eden izmed dokazov, da te pogrešamo. Pogrešamo tvoj odnos do ljudi, odnos do narave, družine; pogrešamo tvoj pristen odnos do okolice.

V tolažbo mnogim, ki se po treh letih večkrat spomnite Lojza, naj vam bo zavest, da ostaja v naših spominskih in da ga pogrešamo zaradi njegovih dobrih del.

Lojze, naj ti utrujeno srce počiva v koroški zemlji, ki te je s svojo lepoto, skrivnostnostjo, nepredvidljivostjo kot lovca, gozdarja in predvsem kot varuha narave, tolikokrat privabila v svoj objem.

Domači se zahvaljujejo vsem, ki obiskujejo Lojzev grob in v njegov spomin na grobu prižigajo svečo ali položijo cvetlice.

Tiho teče reka našega življenja,
tiho teče solza lepega spomina.
Umre srce, a ostane bolečina,
v srcu dobrega in večnega spomnina

ZAHVALA

V 85. letu nas je za vedno zapustil naš dragi mož in oče, dedek in brat

AVGUŠTIN KREBL

iz Mislinje

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sedom, prijateljem in znancem, ki ste ga spremljali na njegovi zadnji poti, mu poklonili vence, cvetje, sveče in darovali za svete maše.

Iskrena hvala zdravnikom in strežnemu osebju urološkega in internega oddelka slovenjegraške bolnišnice, govorniku Marjanu Križaju za ganljivo izrečene besede slovesa, cerkvenim pevcem za zapete žalostinke med mašo v cerkvi ter pred odprtim grobom.

Hvala tudi g. dekanu Tinetu Tajniku za pogrebni obred ter pogrebni službi Jerneja Zaveršnika iz šentilja pri Mislinji.

Žalujoci: žena Stanka, sinova Gustek in Zdravko ter hčerka Lojzka z družinami, sestre Minka, Terezija, Vida in Slavka ter bratje Viktor, Ludvik, Slavko in Jože z družinami.

ZA RAZVEDRILO

REŠITEV KRIŽANKE IZ VIHARNIKA ŠT.8/98:
VODORAVNO: krov, Eva, Pag, Po, NM, ilo, RD, AO, cen, Ida, rman, Jim, JA, eho, UR, Se, T, Ro, Ibar, EL, Monako, navigator

Geslo: Prijeten oddih na morju

			RAZVEDRILO	TRDA, KRHKAKAMENINASTEKLENEGA SUJAJA	SKUPINACEBEL	OBLIUBE	RAZISKOVALEC JAM
			MODEL OBLEKE				
			BLAGO SOVRE ANTON				
	VINOTOK	UTEŽNA MERA KAČA VELIKANKA				KAZALNI ZAJMEK METER	
LESENO PIHALO PO- DOBNO KLARINETU				MUSUMANSKI KNEZ DVA ENAKA VOKALA			
ITALIJANSKO VRV VRVICA					GRŠKA ČRKA	LEPO VEDENJE	POKRAJINA V VOJVODINI
VRSTA POČASNEGA PLESA				STIŠČICE DVEH PLOSKEV PRETRGANO TKIVO			
KISIK		11. IN 16 ČRKA ABECED ŽELEZOV OKSID		VALJ ZVITEK JADRANSKI OTOK			
ŽENSKO IME					VEZNIK IRIDU		
VZKLIK		ZDRAVLINA RASTLINA ŠUMNIK					
GROBO DOMAČE SUKNO			UTEŽNA ENOTA ZLATA AVTOR: ANICA HUDERNIK				

ŽIVALSKO TIHOŽITJE V SPAČKU

FRANJO HOVNIK

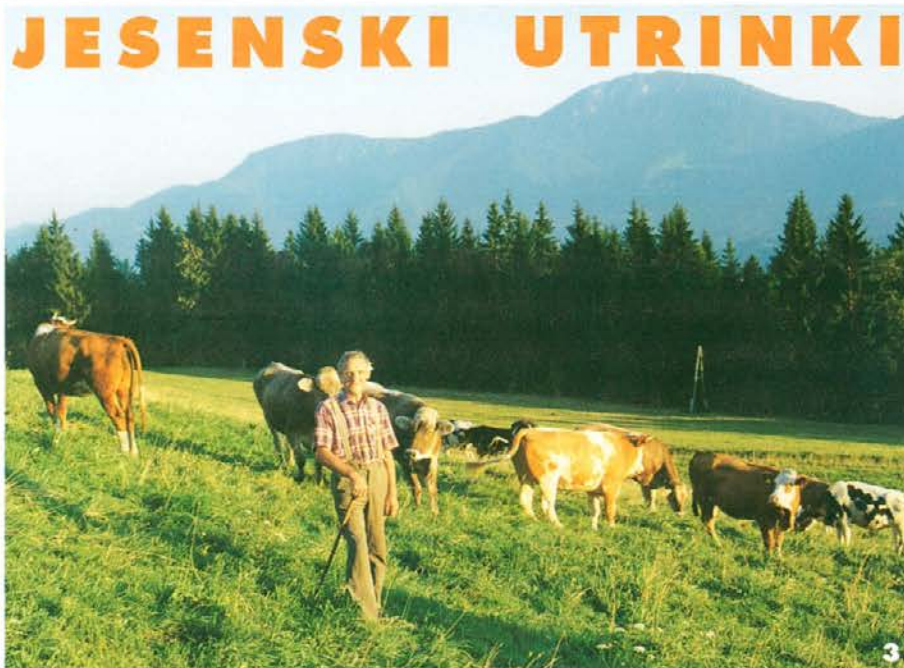
Na sončni strani idiličnih gričev nad Ravnanmi, od koder je prelep razgled in pogled na tovarno plemenitih jekel, v ozadju pa na našo gospo Uršljo goro, smo bolj v ozadju kmečkega dvorišča ujeli v objektiv fotoaparata že zdavnaj odpisan in nekoč tako popularen Citroen spaček in zanimivo tihožitje med mladimi kokošmi in mladimi psi, ki so si prazen prostor v avtomobilu lepo razdelili.

Kokoši so brez dvoma v prednosti, ker imajo svoje domovanje v „prvem razredu“, medtem ko so kužki zadovoljni kar pod pokrovom avtomobila, tam, kjer je nekoč in tega je že zelo dolgo, brnel motor.

V bližini je pripet tudi velik domači čuvaj, ki nepoklicanih nikoli ne spusti v bližino, še najmanj pa kakšne rdečedlake mesojedke...

Foto: Franjo Hovnik

JESENSKI UTRINKI

1 Tihožitje

2 „Ali je tudi ta sadež prepovedan?“ se sprašuje damjak Jelko iz Kimperga nad Dravogradom.

Foto.: Gorazd Mlinšek

3 Dominik Mager iz Tolstega vrha pri Ravnah na Koroškem pa je kot pastir pasel okoli 90 glav živine v tamkajšnji pašni skupnosti.

4 Z letošnjim pridelkom rži pa je bil kljub muhastemu vremenu zadovoljen Franc Jamnikar iz Tolstega vrha pri Mislinji. Ročna žetev je bila zelo lepa.

5 Pri kmetu Jenohatu pri svetem Danijelu nad Trbonjami je bilo srečanje kmetincev občine Dravograd, na katerem so se kmetje in kmetice pomerili v raznih družabnih igrah. Na srečanje pa je kmet Vinko Čas iz Danijela pripeljal traktor Guldner, ki je najstarejši na Koroškem, star pa je 42 let.

Foto.: Franc Jurač

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

T R G O V I N A

**SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA**

SLOVENJ GRADEC, Cesta na Štibuh 1
Telefon 0602/501 620, faks 0602/42 684

RADLJE (Dvorec), Koroška cesta 68
Telefon 0602/71 421, faks 0602/71 239

rokavice - gumi
rokavice - gozdarske
obleka gozdarska
škornji gumi s filcem
čevlji gozdarski
čevlji gozdarski lažji

drsnik komplet
meter gozdarski 15m
veriga vlečna 2 m
vrv jeklena Ø 10 mm
vrv jeklena Ø 12 mm
zagozda

svečka
meč Oregon
veriga 28 Z
veriga 32 Z
pila Ø 4,8 mm

motorna žaga
JONSERED 2054
motorna žaga
JONSERED 670
motorna žaga
HUSQVARNA 254 xp
motorna žaga
HUSQVARNA 268
olje za mešanico
olje za verigo (4l)

**SMO POOBLAŠČENI PRODAJALEC IN SERVISER
MOTORNIH ŽAG JONSERED
IN MOTORNIH ŽAG, KOS IN KOSILNIC:
HUSQVARNA, STIHL, JONSERED**
Plačilo na obroke,
oziroma kompenzacija z lesom

